

Očitki proti ministru dr. Neisserju (VP) se še stopnjujejo:

Kritika deželnega modela trn v peti SP-VP-FP

Ob izjavi ministra v kanclerjevem uradu dr. Heinricha Neisserja, da bo v ministrskem svetu glasoval proti modelu koroške pedagoške komisije, če bo le ta o tem modelu moral razpravljati, se je pokazalo, kako je tudi znotraj ÖVP fronta v bistvu razdeljena: na eni strani so nekateri zvezni politiki stranke, ki zagovarjajo integracijo, ne pa segregacijo, na drugi strani pa koroška deželna organizacija te stranke, ki samo še slepo sledi svobodnjakom in KHD-ju in ima na svoji strani tudi zveznega predsednika Mocka. Ker prvi očiitek deželnega predsednika ÖVP Harald Scheucherja, („Minister Neisser ni zadosti informiran“) očitno še ni dosegel zadostnega učinka, je isti Scheucher zadnje dni še „radikalneje“ napadel Neisserja, pri tem pa je dobil močno podporo s strani koroških trostrankarskih protimanjšinskih kolegov: Wagnerja, Ambrozija, Freunschlaga in Haiderja.

Neisser, ki je v svojih izjavah poudaril, da vsaj nekatere točke državne pogodbe še niso uresničene ter da vprašanje dvojezičnega šolstva ni samo koroška zadeva, temveč da ima državno-politične dimenzije, je torej v zadnjih dneh postal tarča hudih napadov – najprej iz lastnih strankarskih vrst. Scheucher je svojo prvo kritiko na račun Neisserja očitno pod vtisom negativnih reakcij KHD-ja in nekaterih komentatorjev koroških strankarskih listov še zaostрил: „Zdaj imam končno dovolj“, so ga citirali v dnevniku VP „Volkszeitung“, „Neisser naj pedagoški model v miru študira, in ugotovi bo, da Slovencem s tem ničesar ne odvezemamo, temveč nasprotno, da izobrazbo v slovenščini razvijamo.“

Najbolj zadela pa ga je Neisserjeva ugotovitev, da bi morala Avstrija

prav z ozirom na svoje zavzemanje v vprašanju Južne Tirolske „še prav posebej velikopotezno in neodvisno od formulacij zakona ravnati s svojimi manjšinami.“ Predvsem zato je Scheucher skušal zagroziti ministru: „Gotovo ne bo mogoče, da bi kak posamezen minister ogrožal to novo ureditev manjšinskega šolstva, saj jo podpirajo soglasno vse v koroškem deželnem zboru zastopane stranke in dogovorjena je tudi že z zveznim predsednikom dr. Mockom.“

Koroška „trojica“ drži

Ob tem prepiru znotraj VP ni bilo dvomiti, da bo FP podpirala Scheucherja (saj ji tudi ta slepo sledi). Freunschlag je že zahteval odstop Neisserja, Haider pa je Neisserja

opozoril na Mockov pristane h koroškemu modelu. Kljub temu je v določenem smislu le še presenetila vehemenca, s katero sta se Wagner in Ambrozija postavila za Scheucherja in napadla ministra. Wagner je označil Neisserjevo stališče kot „nerazumljivo in politično nesprejemljivo“. Hkrati je tudi on govoril o tem, da „Neisserjev strel lahko ekstremno ogroža rešitev“, saj naj bi – po Wagnerjevemu mnenju – „minister v tem času sploh ne dajal osebno obarvanih izjav“, kajti „politika je trd posel, v katerem se je treba kar se da hitro orientirati.“ In to wagnerjansko orientacijo je pojasnil njegov deželni sekretar Ambrozij: „Odgovornost leži pri ÖVP, ki dobre volje (pedagoškega modela?, za koga?) koroških deželnozborskih strank ne upošteva.“

Velja le še dodati, da je Neisser Scheucherjeve očitke zavrnil: „Vajen sem, da dajem politične izjave vedno šele tedaj, ko sem se o kakem problemu zadostno informiral!“ – Na to stališče še ni bilo „troedinega“ komentarja. Pač pa je nasprotno pozval npr. tudi salzburški MKV (Mittelschüler-Kartellverband – tradicionalno dosti konservativna organizacija akademikov in študentov v VP) zvezne politike svoje stranke, naj se ogradijo od FP in glasujejo proti koroškemu modelu. No, in koroška praksa kaže, da za FP ne leze samo VP, temveč tudi SP.

Zakaj ne ustanovimo svet za izobraževanje?

● *Smo premajhni, da bi našli skupni jezik?, se sprašujem, ko opazujem, kako malenkosti in stranske stvari dobivajo takšno težo, da razne skupine in skupnice znotraj slovenske narodne skupnosti ne najdejo ali ne znajo razvijati sodelovanja. Tudi v vprašanju šolstva in izobraževanja je potreben korak, ki bi povezal razpršene sile. Čeprav se skupno branimo proti ločevalnim načrtom, nimamo združenih vseh merodajnih pedagogov in drugih strokovnjakov v forumu, ki bi stalno spremljal dogajanje na celotnem šolskem področju.*

● *Osrednji organizaciji imata šolske odbore, znanstveni inštitut se trudi, Komite za obrambo skupnega šolstva se srečava, učitelji premlevajo svoje izkušnje, Pedagoško združenje predlaga, celovška univerza je za razvoj skupnega šolstva, zeleni ustanovljajo šolske pododbore, vidni Slovenci sodelujejo v mednarodnih manjšinskih organizacijah in celo v kolegiju koroškega deželnega šolskega sveta imamo zastopnika. Vemo, da imamo vrsto sposobnih teoretikov in praktikov. Polagoma se v avstrijskem političnem življenju odražajo njihovi tehni argumenti. Kakšen odmev bi šle imeli, če bi svoj nastop znali združiti.*

● *Trenutno je v ospredju skoraj izključno dvojezični pouk na ljudskih šolah. Brez dvoma je rešitev tega konflikta osnovnega pomena tudi za razvoj ostalega izobraževalnega sistema manjšine. Poleg ljudskošolskega vprašanja pa so odprta druga vprašanja npr. v otroških vrtcih, predšoli, glavnih šolah, višjih poklicnih šolah in poklicno-izobraževalnih šolah. O tem sta obe osrednji organizaciji v zadnjih treh desetletjih napisali šolskim oblastem že nekaj sto strani predlogov in predstav.*

● *Dejstvo je, da avstrijske šolske oblasti v večini primerov sploh niso odgovarjale na naše predloge. Na spomenico iz leta 1958/59 sploh niso reagirali; tudi vrsto drugih predlogov in stališč, ki jih je najprej pisal dr. Franci Zwitter, nato pa osrednji organizaciji s pomočjo Slovenskega znanstvenega inštituta, so večinoma sprejeli z molkom. V zadnjem času, ko se širi krog posameznikov in ustanov, ki se bavijo z dvojezičnim šolstvom, reagirajo vsaj v določeni obliki. Tudi nova zvezna komisija je ena izmed takšnih reakcij. Kaj bo iz nje, je seveda še popolnoma odprto.*

● *Brezbržnost in zavračanje naših stališč s strani oblasti je povzročilo med narodno skupnostjo vzdusje, ki niha med obupavanjem in evforičnim navdušenjem, če se kažejo kje mali pozitivni premiki.*

● *Slovenska narodna skupnost na Koroškem bi svoj položaj prav gotovo utrdila, če bi res združila vse svoje sile na pedagoškem področju in čim prej ustanovila „Svet za izobraževanje“, kot sta ga pred leti že predlagala profesorja Larcher in Gstetner. To naj bo stalni forum ljudi, ki naj spremljajo šolsko razpravo, sledijo znanstvenim razpravam, organizirajo posvete, informirajo javnost, skrbijo za posvete s politiki in predstavniki strank. Sestavljali naj bi ga vsi merodajni pedagogi manjšine, učitelji, starši, zastopniki izobraževalnih inštitucij, univerze, Deželnega šolskega sveta in morda tudi strokovnjaki iz inozemstva. Ker s strani deželnih šolskih oblasti na ta predlog ni pričakovati širokega odziva, bi bila naloga obeh osrednjih organizacij, da kar začneta snovati tak forum.*

Znotraj manjšine bi prišlo do plodnejše razprave; navzven pa bi lahko nastopali bolj učinkovito.

Vinko Wieser

Univerzitetni profesor J. Feldner?

Kdo na svetu ne pozna univerze v angleškem Oxfordu, kdo na Koroškem ne I. Pusta, osporavanega pisca komentarjev celovške „Volkszeitung“ in J. Feldnerja, predsednika koroškega Heimattiensta? Kdor pozna vse omenjene, (pa še celovško univerzo) se bo vprašal po skupnem imenovalcu. Pa vse lepo po vrsti!

Neka privatna britanska neuniverzitetna ustanova je pripravila za pretekli konec tedna seminar na oxfordski univerzi. Med referenti je bil najavljen tudi I. Pust, ki naj bi govoril o koncu druge svetovne vojne na Koroškem. Najavili pa ga niso kot komentatorja provincialnega strankarskega glasila, temveč kot zastopnika celovške univerze. Mogoče se je hotel odeti s slavo ustanove, ki jo domači desničarski krogi sicer tako vztrajno napadajo. V želji pač, da bodo tako njegove besede dobile večjo težo.

Ker pa je I. Pust menda zbolel, si je našel v Feldnerju namestnika, vrednega njegovega zaupanja. Očitno se je tudi Feldner želel odeti s slavo oxfordске univerze.

Kaj ostane pod črto? Doma se odevajo s slavo mednarodno priznane univerze, na tujem z ugledom avstrijske univerzitetne ustanove. V resnici pa gre za zavajanje domače in tuje javnosti, ki pa terja tudi pojasnilo celovške univerze.

Protest iz Francije

Vsefrancoska organizacija vzgojiteljev in učiteljev FEN, ki je podprla tudi protestno demonstracijo na Dunaju 31. 1. 1987, je konec februarja naslovila na avstrijskega veleposlanika v Franciji, Erika Nettla, pismo, v katerem protestira proti načrtovani ločitvi otrok južnokoroških šolah. Hkrati FEN za primer uredništvu ločitvenega modela naznanja tudi javne protestne akcije. Avstrijski veleposlanik je nato odgovoril, da bo organizaciji pravočasno posredoval odgovor.

PREBERITE

na strani

- 2 Okrajni šolski nadzornik Franz Wiegele v razgovoru s Slovenskim vestnikom
- 3 Zaključni koncert pevskega srečanja „Od Pliberka do Traberka“
- 4 Iz dejavnosti Glasbene šole
- 5 Mladinski kulturni festival „Kontakt na leča 87“
- 6 Dokumentarni film o gradiščanskih Hrvatih
- 7 Šolstvo na Primorskem
- 8 Pred pokalno tekmo SAK – LASK: težka naloga čaka slovenske nogometaše
- 8 Peticija narodnih manjšin v Avstriji KVSE (2. del)

Bežen pregled kulturnega dela zadnjih treh let v glavnem izkazuje pozitivno bilanco, če bi naš pogled osredotočili na to, koliko smo storili. Vendar smo dolžni odgovoriti predvsem na vprašanje, kaj smo storili. S tem pa je povezano osnovno vprašanje, kako se naše kulturne dejavnosti srečujejo z nenehnim nihanjem med množičnostjo in kvalitetno rastjo, med zapiranjem pred zunanjim svetom in bojazljivim sodelovanjem z drugimi kulturnimi dejavniki izven naše kulturne srenje.

V kulturi smo se Slovenci že od nekdaj najlažje in morda tudi najbolj izvorno izražali. Na tem se tudi danes – posebej v zamejstvu – ni dosti kaj spremenilo. Klasične oblike kulturnega dela (zborovsko petje, upriziranje iger) prednjačijo in pri tem se nam takoj vsiljuje vprašanje, če tudi dovolj skrbimo za kakovostno izboljšanje, da naša kultura kljub množično impozantni dejavnosti ne bi bila zapirana životarjenju. Ne moremo namreč mimo dejstva, da je kriza prisotna predvsem v pevskih zborih, kjer se v kulturi najbolj množično pojavljamo. Nekaterih dejavnosti pa niti še nismo znali pravilno ovrednoti-

ti, saj jih še niti nismo prav sprejeli v krog naših kulturnih dejavnosti. V nezadostni meri so v naši zavesti zadržane pomembne dejavnosti kot so literarno ustvarjanje, izobraževanje in branje slovenskih knjig. Nismo še

Ob občnem zboru SPZ Več kvalitete in duhovnih naporov

prav dojeli, kakšne možnosti nam odpirata informatiki in tehnološki razvoj, sprašujemo se, zakaj se mladina v nezadostni meri vključuje v kulturno delo prosvetnih društev.

V pozitivnem smislu se resda nekaj spreminja z našo gledališko mentaliteto: vaški večerniški oder že presega s kvalitetnejšo in sodobnejšo gledališko sporočilnostjo. Ti vzpodbudni premiki nam nazorno kažejo, da ima vsaka ljubiteljska zagnanost tudi svoje meje, da se kulturno obzorje zapira v ozke okvire, če naše kulture ne plemenitimo s strokovnimi pristopi. To se pravi, da bo potrebno več kadrovanja, usposabljanja kulturnih delavcev, ki bi na času primeren način znali obogatiti in prevetriti našo kulturno dejavnost.

Kvaliteten pretok kulturnega dela

in informacij ne bo plemenitil samo naše duhovne podobe, to bo osnova, s katero bomo doprinali svoje specifične kulturne vrline tako skupnemu slovenskemu kot tudi avstrijskemu kulturnemu prostoru. Morda

smo v zadnjih letih le nekoliko bolje razumeli, da se funkcionalnost kulturnega sodelovanja z osrednjim slovenskim prostorom kot s sosednjim narodom ne more izčrpati v vsakdanjem pragmatizmu, ki komajda presega folklorni nivo. To bi bilo navsezadnje celo škodljivo, ker istovetenje kulture s folklorizacijo ustvarja vtis manjvrednosti naroda, ki mu manjšina pripada.

Ker se z našimi osnovnimi življenjskimi težnjami kot slovenska narodna skupnost v zadnjih letih odpiramo tudi avstrijskemu prostoru, se javno mnenje spreminja v naš prid z dejavno solidarnostjo nemškogovorečih sodeželanov. V tej smeri potrebujemo še nekoliko več samozavestne predrznosti, da se bomo lažje in pogumneje s svojo drugačnostjo izra-

žali in ustvarjali javno mnenje proti politiki narodnostnega ločevanja v avstrijski družbi. Ta politika sega tudi v našo duhovno in kulturno podobo, zato se moramo proti tem utesnjevalnim getovskim zankam, proti tej mračnijaški duhovni plitvini upirati integrativno v najtesnejšem zavezništvu in dialogu z demokratičnim in humanističnim delom avstrijske družbe.

Vloga Slovenske prosvetne zveze kot vsestranske mobilne in iniciativne kulturne organizacije je torej v tem, da pomagamo vsebinsko oblikovati našo kulturno dejavnost z usposabljanjem kadrov in politično podkovanjih kadrov. Češ so društva še vedno najbolj učinkovita organizacijska oblika, se moramo na osnovi naših tradicionalnih kulturnih dejavnosti in s pomočjo novih kulturnih iniciativ odzivati na razne pojave sodobnega družbenega življenja na vasi in v našem življenjskem okolju. Poleg zboljšanja servisnih storitev je nujno potrebna večja zavzetost za duhovno-usmerjevalno delo v naši kulturi.

To naj bi postalo merilo v naši kulturi, s katerim želimo tekmovati z ostalimi narodi.

dr. Janko Malle, tajnik

„Ločiti, ločiti, to zame ni izraz...“

Pogovor z okrajnim šolskim nadzornikom za dvojezično šolstvo, Franzem Wiegelejem

SV: Tri leta so minila, odkar ste prevzeli mesto šolskega nadzornika za dvojezično šolstvo. V vprašanih bi rad navezal na odgovore, ki ste jih ob začetku vašega dela dali v razgovoru z našim časopisom. Tedaj, leta 1984, ste rekli, da boste branili dvojezično šolo pred različnimi napadi. Rekli ste tudi, da zakonski predlogi FPÖ in referendum KHD-ja ne bosta uspela, ker potrebujeta dvotretjinsko večino. Tri leta so minila, veliki stranki sta ubogali FPÖ in KHD in na mizi imamo deželni model, ki naj bi – pod določenimi pogoji – ločeval učence po jezikovnih kriterijih.

Ali ne mislite, da je bila vaša obramba dvojezične šole prešibka?

Wiegele: Mislim, da pri tem, kar sem rekel, ostajam. To je napačna interpretacija, če vi pravite, da je to ločitev. Jaz danes, in že ves čas prej, ne mislim na ločitev. Veste, kako je to v praksi. Praktično je to tako, da vpišejo starši otroka v šolo, ravnatelj jih vprašajo ali hočejo imeti pouk dvojezično ali enojezično. Če ni vpisanih nad 30 šolarjev, potem ostanejo sedaj v skupnem razredu. Samo izjema so ti paralelni razredi – kot vi pravite. Paralelne razrede pa imajo tudi v Ljubljani, na Jesenicah ali v Münchnu, na Dunaju. To je treba prav videti. Sedaj imamo skupen pouk v skupnih razredih in tako bo tudi ostalo.

Ampak tudi zgodovinsko se oblike pouka spreminjajo. Pred 40 leti, kot mlad učitelj, sem imel 40 šolarjev v razredu, potem je postal okvir malo bolj in napravili smo razrede z največ 30 šolarji. V zadnjih 10 ali 15 letih se je spremenilo še nekaj drugega. Nazadnje število rojstev. V tem okviru moramo pedagogi gledati, da dobimo dobro organizirane razrede. Zato sta tudi slovenski organizaciji v letu 1980 pisali na Deželni šolski svet z željo, da bi bili razredi številčno v okviru med 8 in 24 šolarji. Jaz kot strokovnjak sem si mislil, da to ni nič slabega, če govorimo o razredih, ki imajo 8 ali 15 ali 20 šolarjev. Funkcija razreda mora biti.

Jaz pa nikoli nisem hotel tega, kar je hotel KHD. KHD hoče ločitev od enega šolarja. Tega nikoli nisem imel v mislih. Zato pravim: reakcija slovenskih organizacij je bila napačna. KHD je skočil na vlak in je tako delal, kot bi mi nekaj delali zanje, ampak mi smo delali nasprotno. Jaz sem delal za slovensko manjšino in ne za KHD.

SV: Na vrsto vaših izjav sedaj ne morem odgovoriti, bi pa morda dodal sledeče: Vi ste v teh treh letih praktično že v tretji komisiji. Bili ste v prvi zvezni komisiji, kjer ste zastopali model skupnega pouka z asistenčnim učiteljem; nato ste bili v koroški komisiji, tam ste podprli drug model, kjer je šlo za ločene razrede, sedaj ste pa takorekoč že v tretji komisiji, kjer gre za retuš ali ne za retuš. Zakaj morate tako spreminjati stališča, če branite dvojezično šolo?

Wiegele: To ni pravilno. V pedagoški komisiji na Dunaju smo se pogovarjali o spremembah v manjšinskem šolstvu in o asistenčnem učitelju, ne pa o ureditvi razredov. Tam še nismo bili tako daleč, kot tu na Koroškem. Do danes nisem spremenil svojega mnenja. Ostal sem pri tem, kar sem pred tremi leti rekel.

SV: ...ampak, rezultati različnih komisij so različni...

Wiegele: ...kakšni rezultati?...

SV: ...pa recimo rezimeji, povzetki, ...

Wiegele: Rezime je tak, da ostane dvo-

jezična šola po manjšinskem zakonu iz leta 1959. In ta manjšinska šola bo izboljšana. To je moje stališče. Tudi koma ne odpade od ureditve iz leta 1959.

SV: Kaj pa je potem z različnimi modeli, ki so bili izdelani na podlagi „pravice staršev“, kot jo pojmujejo na Koroškem? Še posebej, ko so sedaj na zvezni komisiji spet ugotovili, da starši te pravice glede jezikovnega pouka nimajo?

Wiegele: To ni prava interpretacija. Na primeru Božji grob vam bom to razložil. Tam imamo 4 razrede, vsi so dvojezični, tu imamo dve skupini: trije so enojezični, 13 jih je prijavljenih k dvojezičnem pouku. Ti so v razredu in tudi po novem modelu bodo v skupnem razredu.

SV: ...ali bodo ločeni pri pouku, jih bo učil asistenčni učitelj?

Wiegele: Ne, v teh dvojezičnih šolah se poučuje po dveh načrtih. Po normalnem načrtu avstrijske šole in po manjšinskem načrtu dvojezične šole. V stvarnem pouku se poučuje sedaj: enojezične samo v nem-

je sedaj zapisana „Minderheitenfeststellung“.

Če bomo imeli število 7, potem bomo imeli seveda dva razreda. To pa bi bilo dodatno k sedanjim samo v treh ali štirih šolah. Ampak še to ne verjamem. Dodatno bi jih imeli samo še v Šmihelu, Globasnici in Žitari vasi.

Nam gre tudi za pouk. Tudi to se napačno interpretira. Gre tudi za odprt pouk (kjer imajo besedo šolarji) ali za zaprt pouk (kjer ima besedo učitelj). Jaz sem po večini za odprt pouk, oz. za mešanega.

SV: Nezadovoljstvo manjšine obstaja tudi na drugih področjih. Kaj ste napravili npr. specifično za izobraževanje dvojezičnih učiteljev? Kje so specifični seminarji?

Wiegele: Tu sem si napravil načrt, in lahko povem:

(Nadzornik Wiegele je na tem mestu naštel vsa okrajna zasedanja učiteljev – s posebno navedbo referatov in referentov –, seminarje v okviru avstrijsko-jugoslovanskega kulturnega sporazuma, predavanja pedagoških tednov, delo delovnih skupin pri Pedagoškem inštitutu, anketo Mladega roda, delo za učne načrte, za pospeševanje pouka, za koordiniranje na njih šolah itd. Pregled je obsegal šolska leta 1983/84, 1984/85 in 1985/86.)

SV: Tu mi naštevate celo vrsto reči, ki so bile narejene. Zadnji teden na univerzi pa je bilo od dvojezičnih učiteljev slišati, da se direktno za „tehniko“ dvojezičnega pouka premalo naredi. Mislite nasprotno?

Wiegele: To je prostovoljna zadeva, nobenega ne moremo prisiliti kako bo učil. To ne gre. Jaz lahko samo pokažem. Jaz ne morem nekaj zacementirati. Eden uči bolj odprto, moderno, drugi bolj zaprto. Vsako leto gremo na drugo šolo. Vsako leto gremo na tri šole in pokažemo učiteljem kako se poučuje. Tehniko pouka pokažemo, kako pa potem vsak poučuje, to je njegova reč. Pokazali smo seveda, po predmetih, enkrat pri telovadbi, drugo leto za jezik, tretjič pri likovni vzgoji. Letos bo prof. Kovačič pokazal, kako se poje.

SV: Tudi v televiziji ste deloma branili dvojezično šolo. Inšpektor Weihs pa je v Beljaku v diskusiji zelenih le priznal, da če bi šlo po pedagoških kriterijih, šolarjev ne bi smeli deliti. To, kar se je zgodilo, pa je le reagiranje na politiko določenih krogov, saj veste, katere mislim.

Wiegele: Ločiti, ločiti, to zame ni izraz. Jaz nočem ločiti in tudi ne bo ločeno. Če imaš v Borovljah 80 šolarjev, ne moreš napraviti razreda s 80 šolarji. To ne gre.

SV: Vendar imaš lahko v vsakem razredu dvojezične in enojezične, tako da se eden na drugega navadijo?

Wiegele: Tega (razvrščanja šolarjev po razredih) mi ne napravimo. To so napravili ravnatelji. To so delali od leta 1959 naprej. Za to je pristojen ravnatelj. To je napravil ravnatelj Millonig in je dejal, da imajo zelo dober uspeh. To je rekel ravnatelj Baurecht, to je v Škocijanu rekla gospa Mlinarjeva. To je rekel ravnatelj Stöberl v Železni Kapli. Vsi so rekli, da je to dobra reč.

SV: In iz tega boste sedaj napravili celoten sistem?

Wiegele: To je izjema. Ti razredi so izjema. Mi imamo 45 štirirazrednih šol, 2 trirazredne, 14 dvorazrednih in 6 enorazrednih šol. Nižje organizirane šole bodo ostale kakršne so. Od teh 45 šol imamo v 8

šolah paralelne razrede. Ostane jih še 37. Po novem modelu bi jih bilo npr. 35. V ostalih pa bi ostali skupni razredi.

SV: Že sedaj so se uveljavile tiste sile okrog KHD-ja. Se ne bojite, da bo pod tem pritiskom še več ločenih razredov, da se bodo tako ljudje navadili na to, da so Slovenci ali „čuši“ v teh razredih, drugi pa v drugih?

Wiegele: Tega se ne bojim, ker to ni normalno. Živi se tudi skupaj. Če se izvenšolski interesi ne mešajo v šolo, je mir v njej. Jaz nimam pritožb iz Šentjakoba, ne iz Borovelj, ne z Bistrice, ampak pritožbe imam samo od tam, kjer so nemškonoacionalni krogi.

SV: Še nekaj. Pred tremi leti ste povedali, da boste branili dvojezične učitelje, če jih bo kdo napadel. V zadnjem času pa smo slišali več napadov na dvojezične učitelje, npr. Kleine Zeitung je celo imensko napadala...

Wiegele: ...s tem jaz nimam nič... to ni moje delo, jaz s tem nimam kaj opraviti.

SV: Vendar se v Kleine Zeitung sklicu-

Prvega februarja je minilo tri leta, odkar je Franz Wiegele postal okrajni šolski nadzornik za dvojezično šolo. Bil je oz. je član vseh treh komisij za obravnavo sprememb manjšinskega šolstva. Zato smo ga prosili, da nam odgovori na nekaj aktualnih šolskih vprašanj. Spraševal ga je Vinko Wieser.

Franz Wiegele

škem jeziku, dvojezične pa v obeh jezikih. Prve pol ure bo pouk za vse v nemščini, v drugi polovici dobijo enojezični produktivno delo – to je tudi dobro delo – in učitelj uči naprej v slovenščini. Tako je sedaj in tako bo tudi ostalo.

Samo tu imamo pomočnika drugega učitelja, ta ostane v razredu in pomaga tem šolarjem. In tako bo ostalo. To bo drugi učitelj, to ni „Stützlehrer“, ne Sprachlehrer, ... Das ist der Plan, to je načrt; der hat noch keinen Namen, der hat noch keinen kommen, ime je brez pomena.

SV: V tem razredu ne bo sprememb, ker skupina nima 7 učencev. Pri večjem številu prijavljenih in tudi neprijavljenih pa bi seveda delili razrede?

Wiegele: V primeru, če bodo dovolili 7 učencev, morda bo limit 10 učencev. To s 7 šolarji še ni fiksno. Treba je povedati, da je mednarodno najboljši predlog, če je v razredu 7 otrok. To je najnižje število.

SV: Če bo ostalo vse pri starem, zakaj pa je potem potreben model koroške pedagoške komisije?

Wiegele: Nič se ne bo spremenilo. V zakonu se bo nekaj spremenilo le tam, kjer

(npr. tiste v Šentjakobu, „da bo Koroška šola potem svobodna, ko bo nemška“), pa tudi od poročanja „Kärntner Nachrichten“ se še ni distanciral.

V zadnji številki magazina „profil“ pa je prejšnji deželni predsednik FP Mario Ferrari-Brunnenfeld izjavil, da je bil prav Haider pristojen za „Kärntner Nachrichten“, dobesedno: „Sedel je vrata ob vrata z uredništvom in je imel nalogo, da vse članke politično ovrednoti in izbere“. Ferrari je tudi izjavil, da bi Haider lahko vsak čas članke tudi zavrnil, da pa tega nikoli ni storil.

V tem kontekstu postaja tudi jasno, da se Haider nikoli ne bo ogradil od te pisarije, ki jo je celotna LI označila kot „desnoekstremno“. To pa tudi pomeni, da je njegov poskus prikazovati se liberalnega spet samo demagogija in zaslepljanje javnosti. Haider ostane pač to, za kar se je vedno spet izkazal: pravi predsednik za „nacionalno“ stranko, ki se je svojega bolj „liberalnega“ krila otrsala.

Haider skuša zdaj igrati „liberalca“, toda: Desnoekstremni tednik ga ne moti

Še ni dolgo tega, ko je Liberalna internacionala razpravljala o izključitvi FP iz svojih vrst. Povod za to je bila raziskava večih članov LI o volilnem boju Jörga Haiderja ter o večletnem poročanju medijev FP – predvsem koroškega FP-tednika „Kärntner Nachrichten“. LI sicer FP še ni izključila, zahteva pa, da se Haider jasno ogradi od „desnoekstremnega pisanja Kärntner Nachrichten“.

To bi pomenilo odpovedati se načinu in vsebini, ki ju je prav Haider uporabljal kot vodilo za uspešni volilni boj na Koroškem in v Avstriji, kot pravo politično geslo za vse stare in nove naciste, za ves desnoekstremni in nemškonoacionalni potencial v Avstriji. Po tem „nacionalnem liku“, ki ga je izpostavljal vse od innsbrškega partijskega kongresa FP pa do današnjih dni, kar ga je tudi v mednarodni javnosti – ne le v LI – postavilo v pravo desničarsko luč, si zdaj skuša odeti plašč „liberalnosti“. Da pa je ta le navidezna, dokazuje s tem, da slej ko prej ni pripravljen odstopati od svojih nacionalnih izjav

V parlamentu obravnavajo proračun Kemična sredstva važnejša od manjšin

V parlamentu zdaj že nekaj dni razpravljajo o zveznem proračunu za letošnje leto. Dosti pozno, saj bi moral biti proračun sklenjen že pred začetkom koledarskega leta. Toda zaradi predčasnih volitev novega zveznega parlamenta se je stara vlada omejila na provizorični proračun, današnja velika koalicija pa zdaj uredničuje „svoje predstave“ z dokončnim. V debati o proračunu gre za vsa področja. Ob podrobnejši analizi se da ugotoviti glavno tendenco programa nove vlade: delavcem, nastavljenem, ženskam, kmetom, skratka večini prebivalstva naj se polagoma črtajo še zadnje socialne ugodnosti, vladna politika je usmerjena v privatizacijo poddržavljene industrije, na področju kmetijstva hočejo preko novega ovrednotenja enot (Einheitsswert) spraviti male kmete v še večjo stisko, se pravi, zvišati njihove davke, ... podjetnikom in tujemu (zahodnemu) kapitalu pa „porazdeliti“ še

več javnih sredstev. Zvezni proračun pa vsebuje seveda tudi postavko za takoimenovano „pospeševanje narodnih skupin“ v Avstriji. Poslanec ZAL Karel Smolle se je v enem svojih diskusijskih prispevkov posvetil prav temu področju in pokazal, kakšna je praksa tega uradnega pospeševanja, ki je vse prej usmerjena v „zaviranje delovanja manjšinskih organizacij“, kakor je poudaril Smolle. Poudaril je, da je bilo leta 1984 in 1985 načrtovanih za „pospeševanje manjšin“ 8 milijonov, da pa so izplačali vsega le komaj 4,767 milijona. Poleg tega, tako je ugotovil Smolle, je šlo še mnogo teh denarjev za združenja, ki bi jih prej lahko imenovali asimilantska (npr. za konferenco županov in podžupanov na Gradiškanskem).

Za leto 1987 predvideva zvezni proračun za „pospeševanje manjšin“ sploh samo še 4,8 milijona. To vsoto je Smolle osvetlil: „Za zunanje

javnosti, da bi tudi vi šli v javnost, da bi dali popravek ali pojasnilo.

Wiegele: Jaz nimam pravice govoriti o tem v javnosti, to se lahko stori v gremiju Deželnega šolskega sveta.

SV: Na koga naj se pa potem obrnem v tej zadevi?

Wiegele: Na Deželni šolski svet, predsednik je dvorni svetnik Kircher.

SV: Sedaj dela zvezna komisija na Dunaju. Kakšen pomen ima ta komisija po vašem za manjšinsko šolo?

Wiegele: Da bo pouk na dvojezičnih šolah v smislu zakona izboljšala.

SV: Kakšni popravki so po vašem možni?

Wiegele: Da napravijo križ čez pasus „Minderheitenfeststellung“ in te reči. Tudi vzgojo učiteljev bodo morali v zakonu izboljšati.

SV: In kako je z retušami pri modelu?

Wiegele: Zakon je nekaj drugega, model pa je nekaj pedagoškega, in modela kakršen je tu ne moreš administrirati. To ni reč za zakon. Das ist eine Angelegenheit der inneren Schulreform, die auf einer anderen Ebene liegt aber Ausfluß der Gesetzesretuschen ist!

SV: Mislite, da so spremembe možne le pri zakonu, ne pa pri modelu?

Wiegele: Zakon je okvir. Število šolarjev pride v zakon in te reči. Mislim, da bo komisija izboljšala dvojezično šolo.

SV: Komentatorji drugih časopisov pravijo, da Koroški „Dunajske ureditve“ ne bodo mogli sprejeti, in da se bo za to treba posluževati sredstev direktne demokracije. Vprašam drugače: Prej ste rekli, da je stvar ravnatelja, kako razdeli razrede. Ali ravnatelj lahko svoje učitelje navdušuje za koroški pedagoški model. „Pripravimo se na to!“

Wiegele: Tudi ravnatelj Kukovica pravi, da je njegov model najboljši. On pač to pravi kot politik, kot podpredsednik ZSO.

SV: Ali drži, da so bile določene grožnje proti učiteljem, ki niso bili pripravljeni izvajati šolskih poskusov za koroški pedagoški model?

Wiegele: Poskusi so prostovoljni. Poskuse smo imeli na šolah, preskusili smo pri raznih predmetih, imeli smo tudi poskus za učno obliko, to je za socialni pouk in odprti pouk.

SV: Kje jih imate?

Wiegele: V Železni Kapli imamo socialni pouk, na Zihpoljah odprti pouk. Drugo leto pride še drugi poskus „Die Schuleinstiegsphase“ zraven, v Bilčovsu smo imeli poskus pri športnem pouku.

SV: Je bil kakšen primer, da kak učitelj ni bil pripravljen sodelovati?

Wiegele: To je prostovoljno. SV: V javnih občinah so v poročilih o dunajski komisiji imenovali kot zastopnika koroških Slovencev.

Wiegele: V dunajski komisiji sem kot član koroškega deželnega sveta.

SV: Še naprej velja, da niste vključeni v samostojno kulturno ali drugo delovanje slovenske narodne skupnosti? V tem smislu potem niste zastopnik slovenske manjšine.

Wiegele: Sem zastopnik dvojezične šole, to je moja naloga.

SV: V primerjavi z napovedmi, da boste branili učitelje in dvojezično šolo, nismo mnenja, da bi vam to vedno uspelo. Kakšno oceno imate vi?

Wiegele: Meni je to uspelo. Lahko vprašate učitelje na glavnih šolah. Tam imamo najboljšo stanje slovenskega pouka, imamo že pri 12–14 šolarjih tri skupine. Zato je najbolje, da vprašate učitelje. Za osnovne šole pa vprašajte učitelje tam.

Mislim, da smo dosegli velik napredek v pedagoško smer, in veliko nas še čaka.

SV: Hvala za pogovor.

SV: Hvala za pogovor.

Premiera Shakespearove komedije „Mnogo hrupa za nič“ Otvoritev Globaškega kulturnega tedna

V nabit polni farni dvorani je prejšnjo nedeljo popoldan pozdravil domači duhovnik in režiser igre Peter Sticker številne gledalce, ki so se udeležili tega vaškega dogodka. Razveseljivo je bilo, da so običajna častna mesta v prvih vrstah zasedli številni otroci, ki so z zanimanjem in veseljem občudovali lepe pravljice kostume plemičev, ki so jih oblekli mladi kmetje in delavci z žuljavimi rokami.

Ker je minilo 400 let od Trubarjeve smrti, so izbrali v Globasnici Shakespearovo komedijo – skorajda Trubarjevega sodobnika –, da bi občinstvo popeljali v tedanje čase. Shakespearove komedije so igrali potujoči komedijanti, ki so zabavali ljudi, pa tudi izrekli kako pikro na račun človekovih slabosti. Že naslov „Mnogo hrupa za nič“ kaže na tendenco komedije, ki pa je v igri premalo prišla do izraza. Ljubezensko spletkarjenje bi bilo lahko nekoliko bolj zafrkljivo. Režiser in igralci so se lotili jezikovno zahtevnega besedila, ki ga je v slovenščino prevedel Oton Župančič. Besedilo so dobro obvladali, koncentracija nanj pa je bila še opazna. Igralsko prečiščena sta bila predvsem Beatrice (Angelika Smrečnik) in Benedikt (Štefan Boschitz), ki sta bila za vloži dobro izbrana in sta izzvala največ smeha.

Zgodba kroži okrog večne teme – ljubezni. Claudio (Marko Hudl) ljubi Hero (Sonja Sadjak) in jo hoče poročiti. Pa tudi Don Juan (Janez Fera) obožuje Hero, zato pred poročnim dnevom spletkari in nevesto obdoljuje nezvestobe. Hero omedli. Pater Frančišek (Franc Ambrož)

veruje v Herino nedolžnost in predlaga, da naj razglasijo Herino smrt, saj se obsojanje po smrti kaj hitro spreminja v pomilovanje. Njegov načrt uspe, Herina nedolžnost pride na dan.

Poleg te ljubezenske zgodbe se razvija še druga – Beatrice, pametna, jezikava, lepa in samozavestna ženska se brani ljubezni „prepričanega samca“ Benedikta, ki zatrjuje, da je ni ženske na svetu, ki lahko zadosti njegovim željam. Hoče namreč ženo, ki je lepa, krepostna in pametna. Vse te vrline dovolj prepričljivo združuje Beatrice. Z Don Pedrovo (Kristijan Koren), Claudijevo, Leonatovo (Mirko Smrečnik), Herino in Uršulino (Marija Sadjak) pomočjo pa le uspe, združiti Beatrice in Benedikta. Tako je komediji zagotovljen happy-end.

Poleg že omenjenih igralcev so sodelovali še: Hubert Božič (Antonio), Leopold Smrečnik in Guido Sadjak (stražarja), Bernard Sadovnik (Borachio), Stanko Schest (Konrad), Vida Smrečnik (Margareta), Sabina Greiner (suflerka) in Saša Kump (scena).

V. O.

„Slovenska samobitnost in pisatelj“ Knjiga, ki jo je treba prebrati

Pri Založništvu tržaškega tiska je konec lanskega leta izšla zelo zanimiva knjiga: delo znanega pesnika (in politika) Cirila Zlobca „Slovenska samobitnost in pisatelj“. Knjigo so menda skoraj že razprodali kmalu pa jo bodo natisnili tudi v hrvaškem prevodu. Že to govori o tem, da gre za neobičajno delo, saj se ne dogaja pogosto, da bi slovenski tekst tako kmalu prevajali v srbohrvaščino.

O čem v „Slovenski samobitnosti“ govori Ciril Zlobec? – Ker je težko v nekaj besedah natančno opredeliti njeno vsebino, naj zapišem le približno: Zlobec govori v njej o današnjem položaju slovenskega naroda v Jugoslaviji seveda z vidika dogodkov, ki so pretresali zadnja leta ne le slovensko, temveč v precejšnji meri tudi vso jugoslovansko javnost pa še njega samega, saj je bil večkrat njihov neposredni „akter“.

Zlobec se v knjigi loteva, se zdi, predvsem treh tematskih področij: najprej opisuje svoje skušnje pri posredovanju slovenske literature v italijanski prostor, nato razčlenjuje tako imenovano „jedrsko vojno“ (problem „skupnih jeder“ – namen zvezne jugoslovanske administracije, da bi v „skupnih jedrih“ za osnovne šole na račun pouka slovenske oziroma slovenske literature v Sloveniji poučevali predvsem srbohrvaško literaturo), nazadnje pa očrtava spopade in antagonizme v jugoslovanskih pisateljskih krogih in razpravlja o pisateljevi svobodi, osvobodilni vlogi literature itd. Zlobec se pri vsem tem odločno upira unitarističnim pritiskom in zagovarja pravico do samobitnosti slovenskega naroda in njegove svobode pri koncipiranju in razvoju prihodnosti. Poenostavljeno rečeno, avtor pri tem prepleta dva „žanra“ – esejiističnega in „lažjega“, povezovalnega, v njih osvetljuje konkretne situacije in ljudi, s katerimi se je soočal ali z njimi polemiziral. Pri tem očitno ni veliko „skrival“: povedal je mnogo misli, ki so mu jih ob taki ali drugačni priložnosti izrekli sogovorniki, npr. tudi novinarji, in so bile do Slovencev skrajno negativne.

Ko človek prebere to knjigo, dobi dokaj žalosten vpogled v situacijo: v njej mnogi Jugoslavlani Slovencev nočejo razumeti, jih upoštevati kot enakopraven narod. Pomembno Zlobčevo dejanje je, da je na te „mline“ opozoril, pa tudi, da je odkrito zastavil besedo v prid Slovincem. In to ne iz kakšnih „motnih“ razlogov, temveč zaradi svobode, ki pritiče tako posamezniku kot narodu. Tu je verjetno tudi razlog, da so to knjigo prevedli v hrvaški jezik, saj pravzaprav ne odpira samo nasprotnih vprašanj, čeprav se jim na določen način v prvi vrsti posveča.

Jože Horvat

Portoroška nagrada za novelo

Rudi Šeligo: „Hleb“

Vzdržal je pekel onstran Evrope, onstran Urala, kjer je pravičnost žrla ubogo telo in v prah drobila dušo, kot to po skrivnem izročilu zmeraj enako delajo obredni klavci, zeloti, svečniki Edine resnice, Edine vere, ki jo je treba iz visokih stolpov onstranstva, iz blažene nadčutnosti, iz vrhovnega empirija, kjer je njen dom, kjer se blaženo pase po svetlo zelenih sočnih travicah, spusti dol v sveta zemeljska tla in jo zasadi v duše in duha sicer lahkovernih ljudstev, da se more šele tako potrditi kot odrešujoča, ko se na poti njenega zemeljskega ukoreninjenja – koder koli že hodi – gremadijo milijoni iznakaženih človeških trupel in se smrtno zapirajo vase, v sivo liso nič, po čudežu preživele duše. Vzdržal je ta pekel človeške sedanjosti nemara tako, da je vseh devet let zmeraj bolj, z vsakim novim dnevom odločneje zrl na svoje gnijoče in izčrpano telo iz zmeraj večje razdalje, in svojo pomendrano dušo odrival v čas preteklosti. Iz razdalje, iz razlike so rase moči preživetja, kot raste repinec na grobu bivšega trupla... A kdo je potem preživel? Ta, ki je iz razdalje – vendar nikoli zviška – gledal svoje sestradano, od garanja izsuše-

no, od pelagre in garij izmučeno telo, ali to gledano telo samo? Kdo je zdaj tu v zavetju še ene zmagovite revolucije? Kdo je residuum, če nista oba zdaj in tu pričujoča... če je bil človek nenehno pehan tja daleč nazaj v preteklost?

Prav tako potopljen v odsotnost slehernega vprašanja o početju človeškega časa s človekom, ki si ta čas izmišlja, potopljen celo v ukinitve samoobrambne vedenja, da je sedanjost zmeraj samo čakalnica, ki vodi potem v nekakšne operativne in začasne cilje življenja, je sebe videl s skoraj nevarno ravnodušnostjo, ko so ga nekega pomladnega meseca Tam vrgli v živinski vagon, ki je imel celo otep slame na lesenem dnu in ventilacijsko lino zgoraj v kotu. Vagon je drdral po širokotirnih tračnicah zateglo in skoraj brez postankov, da bi se mogel privleči iz enakomernih koles in bleščečih premic proge v posušene štrne duše kakšne človeške sanje, posebno še, ker je bila selitev nenehno obdana s prostranimi ravninami, širjavami polj in travnikov, ki zmeraj nosijo v nosnice vonj po svobodi, pa se vseeno ni porodilo niti vprašanje, kam ga vodijo ropot in

Zaključni koncert jubilejnega pevskega srečanja „Od Pliberka do Traberka“

Z mogočnim koncertom v športni dvorani na Ravnah na Koroškem so preteklo soboto zaključili jubilejno – 20. pevsko srečanje „Od Pliberka do Traberka“, na katerem sodelujejo pevski zbori z obeh strani Koroške. Revija, na kateri sodeluje na stotine pevk in pevcev, je brez dvoma ena najpomembnejših kulturnih akcij, ki po svoje krepi pevsko kulturo in s tem kulturno rast. Tu in onstran meje.

Srečanje pa ne uživa velike odmevnosti le v regiji, v kateri se odvija, ampak tudi v širšem slovenskem kulturnem prostoru. Slavnostni govornik podpredsednik RK SZDL Slovenije, Ciril Zlobec, kakor tudi predstavnik obeh osrednjih koroških kulturnih organizacij dr. Janko Zerzer in dr. Janko Malle so naglasili pomembnost revije, ki doprinese k pravilnosti pojmovanja in vzajemnosti skupnega slovenskega kulturnega prostora, pri čemer razlike družbenih sistemov, v katerih pripadniki slovenskega naroda živimo, ne igrajo bistvene vloge, kar je nenazadnje tudi odraz politike dobrega sosedstva.

Koncert na Ravnah je bil po pevski plati svojstven kulturni dogodek, ne le po množičnosti pevk in pevcev, oz. pevskih zborov, marveč tudi po kakovosti. Spored je zajemal slovenske narodne in umetne pesmi ter pesmi drugih narodov. Zbori so nastopali posamič, zaključek pa je tvoril združeni zbor nastopajočih pevk in pevcev pod vodstvom Toneta Ivartnika. Čeprav je srečanje vsebinsko povezano s Prežihovimi dnevi in je prišla v pesmih do izraza tudi naša preteklost in ljubezen do našega naroda, smo na sobotnem koncertu vendarle pogrešali obdobje NOB, ki je tudi na področju glasbe izpričalo kulturnega našega naroda in odločnost za obstanek na svoji zemlji, za mirno sožitje z narodi sosedi.

Sodelujoče zборе, kakor številno občinstvo je pozdravil predsednik ravenske občine (ki je bila tudi pokrovitelj) Maks Večko. Med obiskovalci so bili tudi predstavniki političnih in kulturnih organizacij s Koroške, prišel pa je tudi skladatelj Radovan Gobec, ki je organizatorjem srečanja podelil Gallusovo odličje. Spominske diplome so ob tej priložnosti podelili zborovodjem sodelujočih zborov letošnjega srečanja „Od Pliberka do Traberka“.

Popravek

V našem poročilu o koncertu „Od Pliberka do Traberka“ v Vogrčah 14. t. m. nismo navedli, da je na koncertu sodelovala tudi godba na pihala iz Šmihela, ki jo vodi Janez Košutnik, kar je seveda doprineslo k uspehu prireditve.

Vodji, godbenikom in bralcem se za napako opravičujemo in prosimo za razumevanje.

Uredništvo

Pogled v dvorano, kjer je odmevala pesem stoterih gri

Pevski zbor Folti Hartman je na srečanju sodeloval od vsega začetka. Zdej zbor vodi Božo Hartman

Pomlajen in s kvalitetnim petjem je pod vodstvom Toneta Ivartnika nastopil MePZ Podjuna iz Pliberka

Pevski zbor Vres s Prevalj, ki ga vodi Jože Kert, je tudi 20. sodeloval na srečanju, in je v teku teh dveh desetletij postal eden izmed najboljših slovenskih interpretov zborovske glasbe

Pisatelj ob meji

Mednarodno srečanje pisateljev ob meji, ki ga je februarja

letos že drugič organizirala Obalna skupnost Italijanov v Kopru, je, kot smo poročali, bilo zelo odmevno. Srečanja so se udeležili tudi pisatelji s Koroške in drugih predelov Avstrije. Poleg aktualnih tem in problemov, ki so jih udeleženci obravnavali, je posebna žiri izbrala tudi dobitnika nagrade Portorož, ki so jo podelili za esej in novelo.

Nagrado za novelo „Hleb“ je prejel slovenski pisatelj Rudi Šeligo.

Uredništvo

videl sebe Tam v zamrznjenih jarkih ali na pravkar minulem in mogoče še malo toplem otepu slame na dnu vagona.

V roke so mu vložili papirje, sivo zeleno knjižico, rožnati listek, prepognjeno veliko polo z množico žigov, in potem vse skupaj porinili v navaden vagon z lesenimi dolgimi klopki. Takoj za vrati je obsedel čudno vzravnani z napol razprtimi usti dihanja in olesenelimi dlanmi pred sabo, da sta potem sprevodnik in policaj sama potegnili listine iz krčevite mape prstov in jih potem tudi porinila nazaj noter kot v režo poštnega nabiralnika. Ko je policaj izrekel tri besede črno modremu spre-

vodniku, se ni zganil, zatrepetala ni nobena mišica obraza, nobena vezalka vida, čeprav je oni rekel, kar je rekel, v jeziku, ki mu je bil še pred devetimi leti kot domač.

Potem ga je po dolgih urah vožnje, ki so se razlivala ne v krožnico človeškega časa, ne v sosednje trenutkov, temveč v vidno ravnino še zelenih žitnih polj, blata in na progo pravokotno postavljenih nizkih hiš, na železniški postaji glavnega mesta prevzel velikan v oklepu usnjenega plašča in ga brezbesedno, skoraj brez gibov, samo z namigom ukrivljenega kazalca odpeljal v bližnjo hotelsko sobo.

(se nadaljuje)

Brata Filipič prejela II. nagrado na XVI. republiškem tekmovanju učencev in študentov glasbe Slovenije

Na XVI. republiškem tekmovanju učencev in študentov glasbe Slovenije, ki je bilo od 11. do 15. 3. v Titovem Velenju, sta flavtista brata Kristijan in Hanzij Filipič iz Velinje vasi pri Bilčovsu v I. kategoriji komornih skupin (iz razreda podpisanega) prejela II. nagrado. V I. kategoriji je sicer tekmovalo 43 komornih skupin različnega sestava, vendar smo 5 skupin v sestavu duo ali trio flavt iz Slovenije, Koroške in Trsta. Od teh je samo ena skupina (iz Škofje Loke) prejela I. nagrado, poleg Filipičev sta pa še dve skupini prejeli II. nagrado in duo flavt iz Trsta III. nagrado. Za Kristijana je to že četrta nagrada na republiških tekmovanjih v Sloveniji, za Hanzija pa druga.

Sicer so letos tekmovali učenci in študenti glasbe iz 25-tih glasbenih šol Slovenije in akademije za glasbo ter iz glasbene matice Trst in glasbene šole na Koroškem v naslednjih disciplinah: klavir (56 tekmovalcev), harfa (4 tekmovalci), trobila (57 tekmovalcev), komorni ansambli (43 skupin) in orkestri (8). Skupno je tekmovalo skoraj 500 učencev in študentov. Zaradi varčevanja so 8 orkestrrov (4 harmonikarski, 2 simfonična in 2 godalna) in harfe tekmovali doma, zato je strokovna komisija potovala iz kraja v kraj in sicer poleg Titovega Velenja še v Celje, Ljubljano, Domžale, Kranj in v Boljunc pri Trstu, kjer se je z nastopom harmonikarskega ansambla „Synthesis 4“ iz glasbene matice Trst, v nedeljo 15. marca tekmovaljevi tudi zaključilo.

Prve nagrade (preko 90 točk) je prejelo kar 28 posameznikov, 23 komornih skupin in 6 orkestrrov. Vsi ti se bodo udeležili zveznega tekmo-

vanja ki bo aprila v Dubrovniku ali v Zagrebu. Obilica prvih nagrad (čeprav tudi tistih, ki so dobili samo pohvale ali pa sploh nič – izpod 60 točk – ni bilo malo) je dokaz, da je glasbeno šolstvo v Sloveniji (zlasti v komornih skupinah in orkestrih) na izredno visokem nivoju in je zlasti v skupinski igri vodilno v Jugoslaviji. To tudi dokazujejo kar tri absolutno najvišje možne ocene – 100 točk, ki so jih prejeli harfistka Mojca Zlobko iz Ljubljane in trobilni kvintet ter godalni orkester iz Centra z glasbeno vzgojo Koper. Poleg tega so še trije posamezniki prejeli preko 99 točk.

Tekmovalje so priredili Zveza društev glasbenih pedagogov Slovenije, Skupnost glasbenih šol Slovenije in Glasbena mladina Slovenije, odlično pa ga je organizirala glasbena šola „Frana Koruna – Koželjskega“ iz Titovega Velenja pod vodstvom ravnatelja prof. Ivana Marina v novi glasbeni šoli, ki je eden najlepših glas-

benovzgojnih centrov v Sloveniji. Ponovni uspeh bratov Filipič naj bo spodbuda vsem 316-tim učencem glasbene šole na Koroškem, da bodo še bolj vadili in da bodo poleg tega da s svojimi številnimi nastopi po vseh 20-tih krajih Koroške, kjer deluje glasbena šola (ki s tem tudi upravičuje svoj obstoj), tudi sami v prihodnjih letih preizkusili svoje znanje na različnih tekmovanjih tako v Sloveniji kot tudi na Koroškem.

prof. Lovro Sodja

Datum	Kraj	PRIREEDITVE	Prireditelj
Od petka 27. 3. do nedelje 29. 3.	Mladinski dom Celovec	KDO SEM – ŽENSKA? Slovenka – Hrvatica – ženska v narodni skupnosti; ženska med kulturami – ženska med oblastjo in nemočjo	ARGE-Region Kultur Krščanska kulturna zveza, Slovenska prosvetna zveza Katoliški odbor in Zveza slov. žena
V petek, 18.00 , spoznavni večer; sobota 9.00 : „Lik matere – mit matere“, predava Alenka Puhar; nato: delovni krožki (ženska v politiki in kulturi; ženska v cerkvi; vzgoja – ženske kot posredovalke narodne istovetnosti; ženska v uporu – nekoč in danes); 17.00 plenum; v nedeljo dopoldne: Načrti za bodoče delo.			
Petek 27. 3. 15.00	kino Janah Šentjakob	POLETJE V ŠKOLJKI , mladinski film	Slovenska prosvetna zveza
Petek 27. 3. 19.00	farni dom v Selah	JEČA ALKOHOLIZMA IN POT IZ NJE dr. Jože Ramovš	Katoliška mladina KPD Planina, Katoliška prosveta
Petek 27. 3. 19.00	Gostilna Weidinger Dunaj	KVSE, ČLOVEKOVE PRAVICE IN AVSTRIJA dr. Georg Bukovnik, podpredsednik mednarodne lige za človekove pravice v Parizu	Dunajski krožek
Petek 27. 3. 18.30	Kulturni dom na Radišah	IZBOR POPEVK – slovenska uspešnica meseca Navzoči: igralci SAK in trener Alojz Jagodič žreb vstopnic za pokalno tekmo SAK – LASK	Slovensko prosvetno društvo „Radiše“, ORF-Slov. oddelek
Petek 27. 3. 20.00	Slomškov dom Celovec	DVOJEZIČNA VZGOJA V DRUŽINI INVTRCU dr. Kurt Egger	vodstvo otroškega vrta „Naš otrok“ in Katoliška prosveta
Sobota 28. 3. 20.00	kino Janah Šentjakob	ČAS BREZ PRAVLJIC Slovenski film	Slovenska prosvetna zveza
Nedelja 29. 3. 16.00	Kulturna taberna Pri Joklnu Celovec	LUTKOVNA IGRA RAČKA in ODPRTJE RAZSTAVE OTROŠKIH RISB gostuje lutkovno gledališče Bežigrad	Kulturno društvo Pri Joklnu
Nedelja 29. 3. 14.30	Ljudska šola Kotmara vas	VIGREDNI KONCERT otroški, mladinski in mešani zbor, vodi Joško Pačk	Slovensko prosvetno društvo Gorjanci
Nedelja 29. 3. po 2. maši	farna dvorana v Selah	REDNI OBČNI ZBOR PODPORNEGA DRUŠTVA PROTI POŽAROM V SELAH	
Nedelja 29. 3. 9.00	pri Foltu v Slovenjem Plajberku	POJOČA SKRINJICA (Nakamura Sinkici)	
Nedelja 29. 3. 14.30	farna dvorana Škocijan	POJOČA SKRINJICA (Nakamura Sinkici)	
Nedelja 29. 3. 11.00	farna dvorana v Selah	URA PRAVLJIC ZA OTROKE	KPD Planina
Torek 31. 3. 19.30	Modestov dom Celovec	POJOČA SKRINJICA (Nakamura Sinkici) igralci „KPD“ Planina v Selah	Koroška dijaška zveza in Modestov dom
Ponedeljek 30. 3. do petka 3. 4.	v prostorih Slovenske gimnazije	Madinski festival KONTAKTNA LEČA (glej tudi poročilo na str. 5)	Organizacijski komite „Kontaktna leča“
Sreda 1. 4. 20.00	farna dvorana v Šmihelu	MOŽNOSTI PRIDELOVANJA SONČNIC prod. dr. Tone Tanjšek, Ljubljana	Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu
Četrtek 2. 4. 20.40	Alternativni kino Celovec	LJUBEZEN NA ODORU po noveli Prežihovega Vrance	Slovenska prosvetna zveza
Nedelja 5. 4. 10.30	pri Foltu v Slovenjem Plajberku	GUGALNIK igralci SPD Radiše	Slovensko prosvetno društvo Vrtača
Nedelja 5. 4. 14.30	pri Cingelcu na Trati	GUGALNIK igralci SPD Radiše	Slovensko prosvetno društvo Borovlje
Nedelja 5. 4. 11.00	farna dvorana v Selah	DEBELA REPA (Lipuš Titelbach) lutkovna skupina iz Horjula	Katoliško prosvetno društvo Planina
Nedelja 5. 4. 13.00	v Šentjakobu	FINALE NAMIZNOTENIŠKEGA TURNIRJA	Katoliška mladina
Četrtek 9. 4. 19.30	Mladinski dom Celovec	REDNI OBČNI ZBOR kulturni spored oblikujeta brata Zupan iz Trziča	Slovensko planinsko društvo Celovec
Sobota 11. 4. 19.30	kulturni dom na Brnci	NENAVADEN DOGODEK (Carlo Goldoni) Režija: Slavica Kropitnik; scena: Janez Debevc; društvo Dobrač na Brnci	Slovensko prosvetno društvo Dobrač na Brnci

15. Globaški kulturni teden

od 22. marca do 5. aprila 1987

petek 27. marec ob 20.00	gostilna Juena v Čepičah	PREDAVANJE Z DISKUSIJO: „TRENNUNG ODER GEMEINSAMER UNTERRICHT?“ Ločen ali skupen pouk? predava univ. prof. dr. Peter Gstettner
sobota 28. marec ob 14.30	gostilna Šoštar	MLADINSKI FILM: „SREČA NA VRVICI“
nedelja 29. marec ob 20.00	gostilna Šoštar	FILM: „HERETIK“ IN OTVORITEV RAZSTAVE „PRIMOŽ TRUBAR IN NJEGOV ČAS“
torek 31. marec ob 20.00	gostilna Štekl	PREDAVANJE Z DISKUSIJO: „DER WANDEL DER MEDIZIN ALS SPIEGELBILD DER GESELLSCHAFT – RAZVOJ MEDICINE V ZRCALU DRUŽBE,“ predava dr. Maria Bakondy iz Glasbanice
četrtek 2. april ob 19.30	gostilna Rižnar v Podjuni	PREDAVANJE Z DISKUSIJO: „DER WALD UNSERE ÜBERLEBENS-MÖGLICHKEIT – GOZD JE NAŠA MOŽNOST, DA PREŽIVIMO,“ predava dipl. inž. Volker Helldorf iz Vovber
sobota 4. april ob 14.30	farna dvorana v Glasbanici	Lutkovna predstava „IGRA ZA OBLAKE“ , režija Štefan Merkač, nastopajo lutkarji iz Šmihela
nedelja 5. april ob 14.30	gostilna Šoštar	SREČANJE MOŠKIH PEVSKIH ZBOROV IZ PODJUNE – Nastopajo: MoPZ „Foltej Hartman“, Pilberk; MoPZ SPD „Trta“, Žitara vas; MoPZ „Vinko Poljanec“, Škocijan; MoPZ „F. L. Lestjčak“, Štoben; Vokalni kvintet Št. Lipš, Globaški puebi

RAZSTAVE

do 12. 4.	Mestno gledališče Celovec	AKVARELI IN GVAŠI ZORKE L.-WEISS	Mestno gledališče Celovec in Umetnostno društvo za Koroško
do 29. 3.	Galerija Tinje	KITAJSKO SLIKARSTVO Dela umetnice LEONG LAI HA	
Ponedeljek 30. 3. 19.30	Tinje	ODPRTJE RAZSTAVE DEL WALTERJA KROBATHA Slike – grafike	Katoliški dom prosvete Tinje

Plajberžanke na plavalnem tečaju

Marsikdo še ne zna plavati in se boji jezer, morja ali rek. Plajberžanom – bolj rečeno Plajberžankam – se vode od sedaj naprej ni treba več bati. Zimski čas so izkoristile, da so se naučile plavati. Skoraj tedensko so se januarja in februarja s šoferjem vozile iz Slovenjega Plajberka v Celovec, da so se v celovškem mestnem kopalnišču udeleževale plavalnega tečaja. Z učiteljem in ravnatelj Kristijanom Zeichnom ml. so se zmenile, da ne bo učil samo njihovih otrok, temveč, da si bo v prostem času vzel čas tudi zanje.

Sedaj so lahko zadovoljne z učiteljem in same s seboj – vse so se naučile plavati in dokazale, da za učenje novih stvari nikoli ni prepozno (Najstarejša med njimi je bila že nad 50 let). Ta prostovoljni tečaj pa je prav tako pokazal, kako uspešno je lahko izvenšolsko izobraževanje. Vsem udeleženkam in udeležencem čestitamo!

Poletni čas v Evropi

Premaknite ure za 1 uro naprej

Od nedelje, 29. marca velja v Evropi poletni čas. Ure je treba premakniti za 60 minut naprej. Poletni čas bo trajal do 27. septembra (le v Veliki Britaniji in na Irskem do 25. oktobra).

MENJAVA DENARJA

Stanje v sredo 25. marca 1987

Za 100 dinarjev dobite	1.55	šil.
Za 100 dinarjev plačate	2.00	šil.
Za 100 lir dobite	0.965	šil.
Za 100 lir plačate	1.025	šil.
Za 100 mark dobite	693.90	šil.
Za 100 mark plačate	710.20	šil.

Na Jesenicah zgradili novo elektrojeklarno

V železarni na Jesenicah so zgradili novo elektrojeklarno, ki pomeni veliko pridobitev tako za jeseniško podjetje kot tudi za slovensko in jugoslovansko kovinsko-predelovalno industrijo. V novi elektrojeklarni bodo namreč pridobivali kakovostnejše jeklo kot doslej. Takega doslej v Jugoslaviji ni še nihče izdeloval, zato so ga morali za potrebe kovinsko-predelovalne industrije uvažati.

Z novo elektrojeklarno, ki bo pomenila konec ekonomsko in ekološko zastareli proizvodnji, se bo precej spremenil delovni postopek v železarni. V prihodnje namreč ne bodo več sami pridobivali surovega železa in plavžih, zato bodo oba ugasnila. Ukiniti bodo tudi obratovanje vseh petih peči, imenovanih martinovke. Jeklo bodo po novem postopku pridobivali iz starega železa in drugih jeklenih odpadkov, zato ne bodo več potrebovali rude, koks, apnenca in mazuta, kar so morali prej dovažati v železarno. S tem se bo precej zmanjšal transport, in sicer kar za 30 železniških vagonov na dan.

Kot planirajo, bodo v novi elektrojeklarni na leto pridobili okoli 210.000 ton jekla, okoli 200.000 ton pa v stari elektrojeklarni. S tem bodo skupno proizvodnjo nekoliko zmanjšali, saj so prej naredili 447.000 ton jekla na leto. Z novim postopkom bodo za več kot polovico zmanjšali porabo energije na enoto proizvoda. Z ukinitvijo plavžev in martinovk bodo potrebovali okoli 300 delavcev manj kot prej. Razporedili jih bodo v novo elektrojeklarno in po drugih obratih železarne.

Zamenjava starega načina pridobivanja jekla z novim bo tudi veliko pripomogla k čistejšemu okolju. Prav zaradi železarne so bile namreč Jesenice doslej skoraj vedno zadimljene in prekrite z umazanim rdečim prahom, ki je mestu dajal grd videz. Strokovnjaki pravijo, da bo zrak na Jesenicah in okolici odslej precej čistejši. L. S.

Zveza koroških partizanov vabi na

potovanje po Balkanu

med 4. 5. in 13. 5. 1987

Proga: Celovec – Zagreb – Beograd – Peč – Ohrid – Albanija (Tirana, Durres, Skhodra) – Titograd – Cetinje – Dubrovnik – Mostar – Jajce – Plitvička jezera – Karlovac – Ljubljana – Celovec.

Podrobnejši spored potovanja glej Slovenski vestnik, številka 10/87, str. 5.

Cena: 7000 šil.

Zaradi nabave albanske vize se prijavite najpozneje do konca marca.

Vsak potrebuje veljaven potni list in tri slike.

Pismeno se javite na naslov: Zveza koroških partizanov, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, telefonsko pa na številkah 0 42 22/51 37 52 (dopoldne) ali 0 42 22/59 37 74 (popoldne). Prijave sprejema tudi tov. Logar pri potovalnem uradu CARTRANS,

tel. 0 42 22/56 64 9.

FREIZEIT 1987

cilj sejma za vse

2.-5. APRILA

SEMENJ ZA KONZUMNO BLAGO
HOBBY, DOPUST, POTOVANJA,
OBLIKOVANJE AKTIVNIH POČITNIC,
TEKMOVANJA, INTERNACIONALNA
UDELEŽBA TER POČITNICE IN MODE

MESSESTADT
KLAGENFURT

Kontaktna leča – mladinski kulturni festival 87

V času od 30. marca do 3. aprila 1987 bo v prostorih (avli) Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu spet potekal mladinski kulturni festival Kontakt-Linse – Kontaktna leča 87. Organizacijski komite, ki ga sestavljajo dijaki slovenske in drugih gimnazij v Celovcu, so zastopnikom tiska predstavili spored letošnjih prirediteljev. Ob tej priložnosti so naglasili, da prireditelji nima političnih ambicij, marveč zgolj željo vzpostaviti stike med slovenskimi in nemško govorečimi dijaki v Celovcu, pa tudi med odraslimi, saj bi taki stiki doprinesli k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in s tem tudi odpravi nepotrebnih predsodkov.

Ceprav so zatrjevali, da pri izbiri sodelujočih posameznikov in skupin ni šlo za znana imena, ker je pač sodelovanje mladih na prvem mestu, bodo na festivalu vendarle nastopili tudi Peter Turini, Aleš Debeljak in Alfred Kolleritsch. Kot zapisano, se bo festival pričel prihodnji **ponedeljek** ob 16. uri. Po otvoritvi bo na sporedu nastop Petra Turinija (ob 18. uri), za njim pa bo (ob 20.30 uri) večer pesmi, ki ga bo oblikoval Manfred Porsch. V **torek** bo (ob 15.30 uri) Burgis Paier prikazovala izdelovanje lukt, potem pa bo na sporedu ples, pontomima, jazz in še kaj. Tu je treba omeniti Justusa Neumanna (ob 20. uri) in nastop jazz formacije Three-style. **Sreda** bo namenjena kabaretu in dugim nastopom: Veritas folkband (ob 16.00 uri), uro kasneje Adam podaja Evi bombo, potem bo (ob 17.30 uri) na sporedu koncertni nastop, medtem ko bo (ob 18.30 uri)

na sporedu film, potem pa bo (ob 16. uri) nastopil kabaret Trittbrett, za njim pa (ob 21.30 uri) rock-pop ansambel Hautnah. **Četrtek** spored bo s svojim branjem (ob 16. uri) pričela Cvetka Lipuš, potem bo spet glasbena točka (ob 16.15 uri), ko bosta nastopili Brigitt in Andris Wieser. Z literarnim branjem bo (ob 16.30 uri) nadaljeval Aleš Debeljak, njemu bo sledila Claudia Koreimann in Hannes Unterweger ter (ob 18.15 uri) Alfred Kolleritsch. Vmes bodo glasbene točke in (ob 19.00 uri) proste igre v kavarni (ki bo „obratovala“ ves čas festivala). Večer bosta (ob 20.30 uri) zaključila Erich Mühsam in (ob 22.00 uri) Rock-pop ansambel Hardware Deraneres. Glavna točka v **petek** bo gotovo nastop ansambla Bruji z Gradišćanske (ob 21.00 uri). Gotovo pa bo zanimiv tudi prikaz dokumentarnega filma o slovenskem

vprašanju, s katerim bodo začeli petkov spored (ob 16. uri) in kateremu bo sledila diskusija. Gledališka skupina HAK 2 se bo (ob 18. uri) predstavila z Igro Petra Weisse Die Ermittlung. Z branjem svojih del se bosta (ob 19. uri) predstavili Karin Mairitsch in Sonja Mursteiner, potem bo Andreja Močilnik igrala na klavir, branje pa bo (ob 20. uri) zaključil Jani Oswald, za njim pa bo, kot že zapisano, koncert Brujev, ki bo hkrati tudi zaključna točka festivala.

Spored je torej zelo pester, zato prireditelji lahko pričakujejo veliko odzivnost s strani mladine in odraslih, kar bi potrdilo njihov iskreni namen o zblizevanju obeh narodnosti na Koroškem. Končno je treba še povedati, da bo v času festivala likovna razstava, INFO-stojnice, možnost igre z barvami in seveda priložnost za pitje kave.

Miha Sadolšek prejel Janežičevo priznanje

Na rednem občnem zboru Kmečkogospodarske zadruge v Železni Kapli (21. 3. 1987), je dosedanji odbor podal obračun o svojem delu v minuli poslovni dobi. Iz poročil je bilo razvidno, da je zadruga obratovala uspešno, zato je odbor prejel razrešnico, delegati pa so vodstvo ponovno zaupali Vladimirju Prušniku, medtem ko je bilo v odbor izvoljenih nekaj novih, mlajših članov. Tako bodo kapelško zadrugo vodili predsednik Vladimir Prušnik, podpredsednik Lovrenc Novak in odborniki Marija Pasterk, Pavli Dolinšek, Pepi Oraže, Berti Furjan in Fridl Schwartz, za predsednika nadzornega odbora pa je bil izvoljen Johi Sadolšek.

Zastopnik Zveze slovenskih zadrug dipl. trg. Joza Habernik in predsednik zadruge Vladimir Prušnik sta Mihi Sadolšku, pd. Mikeju z Lobnika podelila Janežičevo priznanje za njegovo dolgoletno delovanje na področju združništva. Miha Sadolšek ima resnično mnogo zaslug na področju združništva, saj je bil med ustanovitelji kapelške zadruge (v nekdanji slovenski gostilni Koler) in

od leta 1946 več kot deset let njen odbornik, od leta 1958 do 1969 celo njen podpredsednik, potem pa še predsednik KGZ v Železni Kapli (do leta 1983).

Miha Sadolšek je navedene funkcije opravljal z vso odgovornostjo,

Miha Sadolšek

predvsem pa je vedno strmel za tem, da je preko te gospodarske ustanove pomagal kmetom in s tem k naprednemu kmetijstvu v občini Železna Kapla.

Miha Sadolšek je aktivno sodeloval tudi na drugih področjih naše narodne skupnosti. Udeleževal se je na kulturnem in narodno političnem področju, zato je bil vedno in je še danes sredi življenjskega utripa v domačem kraju in širši okolici. Miha Sadolšek je poleg številnih funkcij vzorno vodil gospodarstvo Mikejeve domačije in skupaj z ženo Zalo vzgojil člane družine v zavedne Slovence.

Mihi Sadolšku k visokemu priznanju iskreno čestitamo in mu želimo, da bi čil in zdrav še dolgo spremljal dogajanje na združnem in narodnem področju.

Čestitke

Začetek tedna je obhajal svoj 60. življenjski jubilej Lovrenc Petrić župnik v Šentilju.

Čestitkam, ki jih je prejel ob jubileju se pridružujejo cerkveni pevci in farni odborniki iz Šentilja.

Meziček je premagal zimo

Pretekli petek je bilo kot uročno. Nebo je vsipalo sneg kot bi berač cunje trgal. Na prosvetni zvezi je telefon neprestano zvonil „Bo predstava?“ so spraševali zaskrbljeni starši in organizatorji. Še sami nismo vedeli ali se bo prizadevnim Jeseničanom uspelo prebiti preko zasneženega Ljubelja. „Mi smo optimisti“ so nam zagotovili na Jesenicah. V Slovenji Plajberk je njihov kombi prioral kar po celem snegu. 25 otrok je prizadevni učitelj Kristijan Zeichen zbral pri Serajniku v Podnu. 25 parov radovednih očk je spremljalo Mezičkovo usodo, se z njim veselilo in delilo žalostno usodo. Ko so pridrsali v dolino, jih je v Šentjanžu čakala že večja skupina otrok obeh jezikov, zato je Ivana Weissova povedala kratko vsebino tudi v nemščini. Nato pa brž v Šentjakob v polno zgornjo dvorano farnega doma. „Bomo še enkrat zapeli Mezičkovo pesmico?“ „Jaa!“ so klicali otroci. In peli so jo, dokler je niso znali vsi. Skoraj vsi.

V soboto je bilo lažje. V sončnem, zasneženem pomladanskem jutru smo brzeli proti Žvabeku. Ob vroči peči v farni dvorani se je zbralo kakih 20 radovednežev. „Krasni pevci“ so rekli igralci. Splošno zadovoljstvo. V Šentprimožu je najbolj sodelovala

Hoblova najmlajša, v Železni Kapli so pripeljali svoje otroke tudi „Longomajevci“. Da je skupina res kulturna, so dokazali z obiskom radiškega Gugalnika na Obirskem.

Še zadnji dan v nedeljo so po maši nastopili v cerkveni dvorani v Šentilju, kjer je z množico otrok užival tudi župnik Petrić, ki je otrokom kar sproti prevajal vsebino. Gledališče v gledališču. Zaključili smo pri Pušniku v Ločah. Prizadevni Franci Černut je zbral kar precej otrok, imeli pa smo že tudi skupino „zasledovalcev“, ki so si Mezička hoteli ogledati še enkrat. V zadovoljstvu smo se razšli. Hvala vam igralci „Toneta Čufarja“. Hvala za vašo odlično igro, za vaš pogum, da ste premagali zimo in našim otrokom prinesli pomlad.

Da je ne bi pozabili...

J. R.

*Ena in ena je dve,
mačka, ki mijavka, je tiha,
a, be, ce, de, e, ef, ge,
veter je, kadar kdo pih.
Kozja je naša,
toplo je pri peči,
na mizi jemo,
v postelji spimo,
očka,
mama,
in jaz,
Meziček.*

Pismo bralca

Če kritiziramo, moramo biti pravični

Že dalj časa se govori o termoelektrarnah in v zadnjem času je prišlo že do demonstracij proti atomski elektrarni v Krškem v Sloveniji ne le v Celovcu, temveč tudi na Suhi in Labotu. Razširili pa mislijo, kot pravijo, to akcijo tudi na ostale občine in tudi na občino Pliberk.

Seveda smo proti atomskim elektrarnam, ki v sedanjem stanju ogrožajo obstoj človeštva. Smo proti takim elektrarnam ne le v Sloveniji, temveč tudi v sosednji Italiji, Nemčiji, na Madžarskem in še drugod. Vsiljuje pa se nam mnenje, da je nevarna samo atomska elektrarna v Krškem, ker je pač v Jugoslaviji, druge pa ne!

Smo že pozabili, da bi delovala tudi atomska elektrarna v Zwentendorfu kot vse elektrarne sosednjih dežel, če ne bi bivši kancler Kreisky postavil ustavitve njene gradnje kot pogoj svojega odstopa.

Vsi smo občutili Černobil, ki nam je dal misliti in tudi škodo, ki bo v polni meri prišla do izraza šele pozneje. Nikakor pa nismo mnenja, da bi bila samo atomska elektrarna v Sloveniji tista, ki bi nas ogrožala, druge pa ne. Vse so enako nevarne in vse so ob priliki nezgod sovražnik človeštva. Vsiljuje se mnenje, da je ta enostranski boj proti atomski elektrarni nastal pač na Koroškem, ker nas Jugoslavija ogroža, da ne bi mogli „srečno“ živeti v miru.

Čudimo se, da ne rečejo glasno vsem turistom in obiskovalcem iz Jugoslavije, da so atomska nevarni in nezaželeni. Tudi atomi nam prinašajo lepe denarje! Kako bi brez njih?

Še enkrat: smo proti atomskim centralam, ki pa so le malenkosti proti atomski oborožitvi velikih, smo pa odločno proti temu, da samo Jugoslavija ogroža našo srečo in mir. **ikej**

Izleti

Zveza koroških partizanov vabi na enodnevni izlet z letalom v Beograd dne 16. 5. 1987.

Odhod z letališča Brnik ob 6.30 uri

Povratak na letališče ob 19.00 uri

Ogledali si bomo Hišo cvetja in več drugih zanimivosti Beograda.

Cena izleta 1.000 šil.

(v ceni je vključen polet z avionom, vožnje z avtobusom po Beogradu, in kosilo).

Za prevoz do letališča Brnik in nazaj mora poskrbeti vsak sam.

Prijave in vplačila sprejema do 8. aprila Zveza koroških partizanov ali Zveza slovenskih organizacij (Milka Kokot), Tarviserstr. 16, 9020 Celovec.

Prijava brez vplačila ni veljavna.

Emil Cesar

O Klinarjevem Mrtvem bataljonu prvi pesniški zbirki, nastali na Koroškem

V boju, ki se je vnel, je Nemcem uspelo obkoliti partizane na planjavi pred kočjo. Z obstreljevanjem v hrbet in z boka so jih hoteli prisiliti k umiku na skoraj neprehodno ozemlje, tam pa so jih nameravali uničiti. Namera bi jim morebiti tudi uspela, če se partizanom ne bi posrečila rešitev v nasprotni breg. Pozneje je Klinar zelo podrobno opisal umik: „Spustili smo se po zasneženem skalnem kamenu. Sovražnik je takoj pritisnil za nami. Krogle so pršile sneg... Prišli smo do nove ovire. Kamini se je nenadoma spreminil v nekaj metrov globok prepad, preko katerega je visel zaleden slap in ki je bil ravno toliko globok, da je človeku vzbujal strah, da bi se pognal čezenj. Bili smo v pasti. Levo in desno navpične skale, za nami sovražnik, pred nami prepad, edini izhod, ki nam je preostal za premik. Ko nas je znova dosegel sovražnikov ogenj, nismo več razmišljali, kaj nas v prepadu čaka. Drug za drugim smo se pognali vanj in vsi skoro nepoškodovani pristali na dnu. To je bila naša rešitev. Nemci niso upali čez to oviro.

Samo streljali so še za nami, a smo jim kmalu izginili izpred oči. Pognali smo se v gozd... Potem smo se spustili v ledeno mrzli potok in tekli po vodi... Ko se je znočilo, smo se ustavili nad Kopajno.“ Čeprav v vasi ni bilo Nemcev, so se zaradi varnosti ustavili v Ledenicah. Ko se je četa ponoči sešla s komandirjevo skupino, je štela le še šestnajst borcev. V bojih na Kepi jih je padla več kot polovica.

Šele tedaj je Klinar opazil, da se mu je pri preboju raztrgal žep na suknjiču. V njem je nosil svoje pesmi. Pisal jih je v posebno knjigo, vezano v platno. Izgubo je pozneje komentiral: „Bilo mi je, kakor da bi izgubil sebe.“

Četa je bila zelo izčrpana, zato sta se komandir in komisar odločila, da se začasno poskrijejo pri koroških aktivistih.

Skupina, v kateri je bil Miha Klinar, je odšla v Dob pri Dobskem jezuru. Ime aktivista, ki nas je sprejel zelo prijazno, sem pozabil,“ mi je pozneje pisal. „Ob prijaznem sprejemu smo pozabili na snežni vihar, ki nas je spremljal vso pot do Doba in na

zamete, v katerih smo nekajkrat dobesedno utonili. Zakopali smo se v skedenj v seno, dobri aktivist in gospodar pa je poskrbel, da smo se najedli.“

Kako je vplivalo na Klinarja to vzdušje, o tem govori pesem Obroč, ki je nastala v Dobo 18. novembra.

Že naslednjega večera je prihital gospodar z novico, da se vasi približujejo nemški vojaki. Podobno presečenost so doživeli tudi skupine v Ledenicah in Ločah. Samo koroškim aktivistom, ki so pravočasno opazili nevarnost, so se morali borci Ziljske čete zahvaliti, da so se rešili.

Tudi nadaljnji umik je Klinar podrobno opisal in s tem odkril delček boja koroških Slovencev. Enega izmed njih omenja celo z njegovim priimkom. V tej zvezi pripoveduje tudi o naslednjem dogodku, ki spominja na toplotno upodobitev koroških kmetov v romanu Bratovska jesen Valentina Polanška: „Ker smo se umikali iz Doba naglo, nismo preveč pazili, kje hodimo, dokler nismo opazili, da smo zašli. Pred nami se je v

snegu risala samotna hiša, pri kateri še nikoli nismo bili. Kljub temu pa smo se napotili tja, da bi se vsaj za silo posušili in ogreli. Potrkali smo. Oglašil se je slaboten ženski glas, ki se nas je vjčno prestrašil. Kljub temu pa nam je starka odprla. Ko nas je ob svitu petrolejke zagledala, je vzkliknila: „Za Kriščevo voljo, kakšni božci!“ Istočasno nas je pozdravil starec in kmalu smo bili v pogovoru. Govorili smo o partizanstvu in predplebiscitnih bojih, ki se jih je na slovenski strani udeležil tudi starec. Dolgo v noč smo se zasedeli, starka nas je pogostila z žganci in mlekom. Ko je starka videla moje noge, zavite v šaklovinu, je ob slovesu rekla možu, da bi mi dal svoje čevlje. Ker je bilo že pozno in ker bi še pred svitom radi prišli do Kopajne, podarjenih čevljev nisem obul, marveč sem jih obesil preko rame kakor deseti brat. Čez pol ure, ko nam je starec pokazal pot, smo bili na Kopanji.“

V tem času so šele spoznali, da borec Peter ni pobegli taboriščnik, temveč gestapovski vrtnjenec. Njegovo ime vzemo iz poznejšega Klinarjevega pisma. Ko so pozneje preživeli hoteli spoznati resnico in priti izdaji do dna, so ugotovili, da je vrtnjenec ostal v četi toliko časa, dokler ni spo-

znal ljudi, h katerim so partizani zahajali, zvedel za skrivališča streliva, raztresena po gozdovih in za začasno odločitev čete. To je bil najpomembnejši trenutek za njeno uničenje.

(dalje v prihodnji številki)

Miha Klinar Patrola na sedlo

Počiva zemlja v beli srebrnini...
Tovariš, daj, prislusni srcu!...

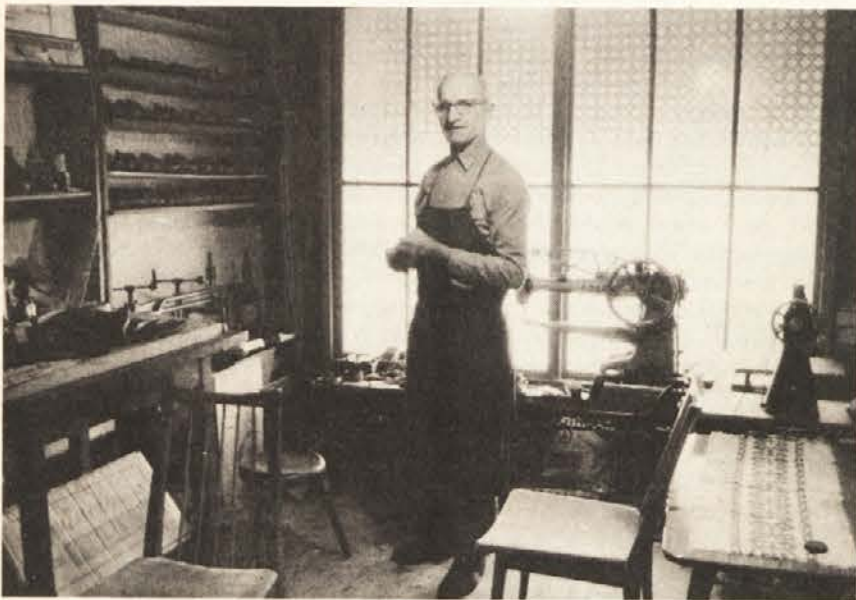
Cuješ?...
Koroška poje v nemi bolečini...
Zavedaš li se, da bodočnost kuješ?

Molčiš... A čutim, da sva
v mislih ena,
oba sva borca in oba na straži
za zemljo to, ki v krvi prepojena
upira se nasilju, tuji laži...

Molčiš, tovariš, ... V tvojem sem
obrazu
zagledal svojega ko v ogledalu...
Čas, borba dala sta nam svoj
izraz!

Molče stojiva sama na prelazu,
srči sva dala zemlji-nakovalu,
s kladivom borbe naju kuje čas...

Dokumentarni film o gradiščanskih Hrvatih Stinjačke čizme: In z njimi še vedno plešejo (Und damit tanzen sie noch immer)

78-letni čevljar Peter Grandits je za film še enkrat stopil v svojo staro delavnico.

Stinjačke čizme – ročno izdelani usnjeni škornji – so bile svojčas za (gradiščansko-)hrvaški vsakdan samoumevne; bile so obute za delo kakor tudi za praznične priložnosti. Imenovane so po gradiščansko hrvaški vasi Stinjaki (na južnem delu Gradiščanske), že blizu Štajerske, saj so jih samo tamkajšnji čevljarji znali izdelovati. Dandanes jih v vsakdanu ni več videti: ne stinjačkih čizem in tudi ne čevljarjev, ki bi jih še izdelovali, črni blišč škornjev je mogoče videti še ob nastopih hrvaških folklornih skupin, kadar z železom podkovane pete tleskajo v dile na odru in se parčki v pisanih narodnih nošah zavrtijo

ob ubiranju strun tamburic. Tako pač niso več zgolj obuvalo, marveč že kar del hrvaške kulture in folklorne na Gradiščanskem.

Osemdesetletni Peter Grandits, čevljar v pokoju, je menda zadnji, ki je še več ročno izdelave omenjenih škornjev. Za film „Und damit tanzen sie noch immer“ se je podal še enkrat v svojo staro delavnico in napravil par stinjačkih čizem – verjetno zares zadnje, omeni pred kamerami. Izdelava para škornjev je okvir filma, dodatno dopolnjen še s spomini in pripovedovanjem Petra Granditsa o svojem življenju, o svoji vasi, kramljanem o starih in zdajšnjih časih. Propadanje vaškega življenja, privatizacija in izolacija hrvaškega elementa, ekonomske težave in tedenska

migracija 80% moških na vasi (s trebuhom za kruhom) na Dunaj ali v štajerske industrijske centre so le del problemov, ki so jih avtorji zajeli v filmu. Globlje dimenzije političnih, socialnih in narodnostnih problemov na Gradiščanskem film žal ne zajame – verjetno to tudi ni bil glavni namen avtorjev Michaela Rabe-ja in Marijane Soisits. Bolj očitno je, da jima je šlo za prikaz ožjega izseka iz vseh mogočih in upoštevanih vrednih obstoječih problemov dežele in njegovega (dvojezičnega) prebivalstva ob primeru posameznika in njegove vaške okolice.

Posnetek tega izseka je dosti dobro

uspeš. Kljub skromnim finančnim in tehničnim možnostim, ki sta jih avtorja-producenta imela na razpolago. Michael Rabe, rojen v Berlinu, je od leta 1973 posnel že nekaj filmov. V Hamburgu je študiral umetnostno zgodovino, filozofijo in etnologijo. Pred tem je zaključil strokovno šolo za optiko in fototehniko v Berlinu, trenutno dela kot urednik severnonemške televizije v Hamburgu (NDR). Marijana Soisits, rojena Stinjačica, je na Dunaju, v Berlinu in v Hamburgu študirala umetnostno zgodovino in etnologijo. V filmu samem aktivno sodeluje (vprašanja, razgovori z domačini).

I.Sch.

Und damit tanzen sie noch immer, knjiga, režija: M. Stoitsits, M. Rabe; kamera: M. Rabe; produkcija: Stoitsits/Rabe; Avstrija 1986
16 mm, barva, 95 min.
FILMLADEN, Dunaj
Film vrtijo v dunajskem „Votivkino“ (od 27. 3. naprej), v številnih krajih Gradiščanske pa ga bo predvajala gradiščansko-hrvaška ljudska univerza.

„Končajte, kar smo začele!“

Minna Cauer je leta 1899 pozvala ženske vsega sveta: „Našim sestram kliče mo kot napotek v dvajseto stoletje: končajte, kar smo začele!“ Zdaj, ob koncu tega 20. stoletja, si velja ogledati ob nekaterih primerih, kaj so ženske dosegle v še vedno patriarhalni družbi, katere nevarnosti jim še vedno pretijo, velja pa se tudi vprašati, kaj jim prihodnost sploh obeta.

Volilna pravica žensk – za katero so nekoč ženske še opljuvali, zaničevali, zapirali – je že uveljavljena. Na drugi strani pa delež žensk v vladi in parlamentu še vedno ni enak moškim, kaj šele, da bi ustrezal deležu žensk v sestavi državnih poslancev le borih 12 odstotkov, tudi v mednarodnem merilu je tako – ali pa še huje.

In prav za to mednarodno situacijo ugotavlja OZN: v svetovnem merilu opravijo ženske tri četrtine vseh delovnih ur, za to pa dobivajo le desetino vseh dohodkov, razpolagajo pa samo z enim odstotkom vse imovine. V tem stoletju smo jasno doživeli, kako tesno povezan je boj za samosvoboditev, kako tesno povezano je vsakršno emancipacijsko gibanje s splošnim družbenim razvojem. Militarizacija in vojna (to sta pokazali tudi zadnji dve vojni) zožujeta in uničujeta človekove pravice in ljudi nasploh. Mednarodna primerjava tudi danes dokazuje, v koliki meri odločajo družbene razmere o razvojnih možnostih žensk.

Večina žensk živi v takomenovanem tretjem svetu, izkoriščajo jih kot poceni delovne sile v tovarnah in na plantažah, izrabljajo jih kot prosti-tutke v dobičkarke namene organizatorjev seks-turizma, „...Tretji svet“ pa nikakor ni svet zase, temveč je le druga stran medalje prvega, kapitalističnega sveta. Zato na primer poziva Betty Friedan ameriško žensko gibanje, naj vidijo poleg pornografije tudi „dejansko nečistost, ki jo predstavlja revščina v ZDA“, saj je prav v tej revščini pogojeno tudi popolno razvrednotenje vseh revnih – predvsem pa še

žensk v družbi preobilice, katero pa uživajo le maloštevilni.

Tudi v Avstriji: Napad na ženske

Toda diskriminacije in splošnega zapostavljanja žensk ni treba iskati samo v svetu. Ostanimo v Avstriji: Pravica do dela za ženske je v Avstriji močno okrnjena. Kar celih 17,5 odstotka ženskih delovnih mest v avstrijski industriji so v letih od 1982 do 1985 ukinili (pri moških 8,3 odstotka). Povprečna brezposelnost žensk v Avstriji je leta 1986 narasla na 5,3 odstotka. Temu pa je treba še pristaviti, da ženska delovna mesta ne ogrožajo avtomatizirane produkcijske hale, osebni kompjuterji za kalkulacijo in knjigovodstvo ali scanner-ske blagajne v veleblagovnicah, temveč grozi nevarnost od podjetnikov, saj prav ti porivajo desetisoče žensk v industrijsko rezervo in jim tam krajšajo delovni čas brez mezdne izravnave. Ženske so v Avstriji v vedno večji meri prisiljene prevzemati delovne pogodbe na omejen čas (Teilzeitarbeit). Tiste pa, ki imajo še celodnevne pogodbe, izsiljujejo s tem, da jim grozijo z delnimi zaposlitvami in jim plačujejo nižje mezde. Torej hočejo doseči, da bi zakonske norme o delovnem času polagoma izničili, da bi kolektivne pogodbe razveljavili, sindikalno gibanje pa zadeli na občutljivi točki. Nezagotovljena službena razmerja, priložnostna dela, „prosto sodelovanje“ ponujajo in dajejo danes predvsem ženskam – jutri pa naj bi veljalo za vse.

Tu tudi ne pomagajo lepe besede vladne koalicije o zakonu in družini – saj s tem družine ne vrednotijo višje, temveč jo hočejo zlorabljati le kot faktor, s katerim bi mezdne stroške izničevali, s tem pa tudi kot dejavnik znotraj vladnega koncepta po privatizaciji. Medtem ko mnogo besedičijo o pomenu družine in o tem, kako bi družino zasidrali v ustavi, pa posamezni ministri vedno glasneje razmišljajo o tem, kaj bi družinam še lahko odvzeli. Kaj hočejo doseči, se jasno

nakazuje: namesto da bi posodobili bolnice, hočejo, da bi družine (reci: žene) prevzele „hišno bolniško oskrbo;“ otrokom naj ne omogoča enakih pravic šola, temveč naj jim matere nudijo dodatni pouk (Nachhilfunterricht); ne bojo povišali najnižjih pokojnin, temveč bodo s „partnersko penzijo“ zadali socialne udarce, družine pa naj bi same poskrbele za oskrbo starih,...

Proti tem napadom podjetnikov, bankirjev in velike koalicije sta delavsko in žensko gibanje izoblikovala osrednji zahtevi: 35 urni delovni teden ob polni mezdni izravnavi ter socialno zagotovitev. Prav ta skupnost pa je pokazatelj za šibkost vseh tistih, ki imajo interes za družbeni napredek: skupno nastopanje, koordinirane akcije še niso dosti razvite. Vsekakor pa bodo še kako potrebne, če bomo dejansko hoteli doseči socialno enakopravnost delovnih ljudi, s tem vred pa tudi enakopravnost žensk v družbi.

Iz informacij o programu TV Ljubljana

Uprizoritev koroškega „Slovenskega ljudskega gledališča“ Samorastniki ohranja in z živo, prepričljivo sugestivno močjo podčrtuje sporočilo Kreftove drame Velika puntarija, ki načetja nekatera temeljna vprašanja narodne in človeške eksistence. Predstava v režiji Marijana Srienca posveča pozornost živi sporočilnosti Kreftove dramaturgije in z nemirnimi žarom nagovarja gledalca, da se je treba za avtentično, človeka vredno življenje izpostaviti, da je treba v nevarnih konfliktnih situacijah ostajati zvest sam sebi in se v njih potrjevati in uresničevati. To spoznanje je bilo živo v predstavi, ki jo je profilirala spopad dveh taborov, zapletenih v nepomirljivo antagonistično nasprotje, na eni strani parazitska tlačiteljska

gospoda, na drugi vaški proletarijat, ki ga težka bremena vse bolj osveščajo in dramijo njegovo revolucionarno zavest. V ospredju je situacija Gubca in njegovih tovarišev; ti najbolj konsekvantno radikalizirajo situacijo. Gubec je samo morda najbolj osveščeni del revolucionarno razpoloženega kolektiva, ki v kritični situaciji, ko gre za vprašanje biti ali ne biti, najbolj spregleda položaj in zavestno, skupaj s celotnim revolucionarnim kolektivom izpostavi svoje življenje.

Režija je junake v široko razčlenjenem kolektivu individualizirala, pač v skladu s Kreftovimi zarisi junakov, ki jih le-ta z decimnimi strogo ekonomskimi sredstvi prikazuje. Tako se pred nami razgrne val spopadov, ki ga ne predstavljajo abstraktne sile, ampak interesi živih, polnokrvnih ljudi. Tako je tragična individualna

Srednja Amerika in mi

Entwicklungspolitische Woche 1987:
Mittelamerika & wir

6.-11. April 87
UBW-STADTHAUS-KSJ-ZENTRUM U.A.

Montag	Dienstag	Mittwoch	Donnerstag	Freitag	Samstag
19.00 Uhr: Einführung in die Entwicklungspolitik	19.00 Uhr: Entwicklungspolitik und die Rolle der Kirche	19.00 Uhr: Entwicklungspolitik und die Rolle der Kirche	19.00 Uhr: Entwicklungspolitik und die Rolle der Kirche	19.00 Uhr: Entwicklungspolitik und die Rolle der Kirche	19.00 Uhr: Entwicklungspolitik und die Rolle der Kirche

UNIVERSITÄT FÜR BILDUNGSWISSENSCHAFTEN & OIE ENTWICKLUNGSPOLITIK

Razvojnopolitični teden 1987 bo v vrsti javnih prireditev med 6. in 11. aprilom imel v prostorih celovške univerze na sporedu te teme:

Ponedeljek, 6. aprila 1987. 19.30 Otvoritev; 20.00 „Politika ZDA v Srednji Ameriki – izziv za Evropo?“, predava univ. doc. dr. Gerhard Drekonja (Celovec/Dunaj).

Torek, 7. aprila 1987. 8.45 Prireditev za šolske razrede: o osebnih izkušnjah v Srednji Ameriki poročajo: Gerhard Drakonja (Celovec/Dunaj), Werner Hörtner (novinar in aktivist za razvojno pomoč, Dunaj), Angelika Pichler, Ilse Stockhammer-Wagner (Brigadistka, Celovec), Wolf-Michael Zacherl (Koordinator projektov, Volkshilfe Wien). 20.00 „Razvojnopolitika in pomoč deželam v razvoju“, predava dr. Georg Grünberg (etnolog, Dunaj).

Sreda, 8. aprila 1987. 8.45 Prireditev za šolske razrede: o izkušnjah in o uresničevanju projektov v Nikaragvi. 14.00 Workshop za učitelje v sodelovanju s pedagoškim inštitutom. 20.00 „Možnosti za revne – socialno delo v Nikaragvi“, predavanje in diskusija: Siegmund Kripp (Docent na univerzi v Managvi, svetovalec v socialnem ministrstvu Nikaragve).

Četrtek, 9. aprila 1987. 8.45 Prireditev za šolske razrede. 14.00 Workshop na KHG (Katholische Hochschulgemeinde): Krščanske temeljne skupnosti v uporu proti zatiranju in izkoriščanju, ki ga izvaja kapital in država. Solidarno ravnanje z revnimi v konfliktu s cerkvenimi hierarhijami; sodelujejo: Georg Grünberg, Siegmund Kripp, Alois Wolkingner. Nato: Bogoslužje – „Je pridiga na gori nevarna utopija?“. 20.00 Podijska diskusija: „Avstrijska zunanja politika in Nikaragva“. Sodelujejo: Erwin Heller (predsednik brigadistov), Peter Storfa (Zunanje ministrstvo, Dunaj), Heribert Steinbauer (ÖVP), Peter Pilz (Zelena alternativa), zastopnica/k SPÖ idr. v mestni hiši.

Petek, 10. aprila 1987. Solidarno ravnanje – kaj lahko storimo konkretno? 8.45 Prireditev za šolske razrede: solidarnost se začneja z aktivnim sodelovanjem v solidarnostnih skupinah, brigadah, partnerstvih idr. 20.00 Slavnostna zaključna prireditev (ob sodelovanju ambasadorja Nikaragve, Ivana Mejis-Solisa); dia-predavanje, Heino Fischer in Janko Messner berte, nato veselica s skupino Nicos Jaritz & band (Latin Jazz) – vse v menzi.

B. Kreft: Velika puntarija uprizoritev slovenskega ljudskega gledališča „Samorastniki“ iz Šentprimoža v Podjuni

Iz informacij o programu TV Ljubljana

Uprizoritev koroškega „Slovenskega ljudskega gledališča“ Samorastniki ohranja in z živo, prepričljivo sugestivno močjo podčrtuje sporočilo Kreftove drame Velika puntarija, ki načetja nekatera temeljna vprašanja narodne in človeške eksistence. Predstava v režiji Marijana Srienca posveča pozornost živi sporočilnosti Kreftove dramaturgije in z nemirnimi žarom nagovarja gledalca, da se je treba za avtentično, človeka vredno življenje izpostaviti, da je treba v nevarnih konfliktnih situacijah ostajati zvest sam sebi in se v njih potrjevati in uresničevati. To spoznanje je bilo živo v predstavi, ki jo je profilirala spopad dveh taborov, zapletenih v nepomirljivo antagonistično nasprotje, na eni strani parazitska tlačiteljska

gospoda, na drugi vaški proletarijat, ki ga težka bremena vse bolj osveščajo in dramijo njegovo revolucionarno zavest. V ospredju je situacija Gubca in njegovih tovarišev; ti najbolj konsekvantno radikalizirajo situacijo. Gubec je samo morda najbolj osveščeni del revolucionarno razpoloženega kolektiva, ki v kritični situaciji, ko gre za vprašanje biti ali ne biti, najbolj spregleda položaj in zavestno, skupaj s celotnim revolucionarnim kolektivom izpostavi svoje življenje.

Režija je junake v široko razčlenjenem kolektivu individualizirala, pač v skladu s Kreftovimi zarisi junakov, ki jih le-ta z decimnimi strogo ekonomskimi sredstvi prikazuje. Tako se pred nami razgrne val spopadov, ki ga ne predstavljajo abstraktne sile, ampak interesi živih, polnokrvnih ljudi. Tako je tragična individualna

usoda mnogih od njih plastično posredovana, iskra upora in osvestitve pa se z živo sporočilno silo prenosa naprej v prihodnost kot zaveza za nova, pravičnejša razmerja med ljudmi.

Velika puntarija v televiziji

Slovenska prosvetna zveza sporoča, da bo RTV Ljubljana, 1. program, v torek 31. marca 1987 ob 20.00 predvajala posnetek Velike puntarije.

PONOVITEV v sredo, 1. 4. 1987, ob 10.40 uri

Šolstvo na Primorskem: Ločeno in integrirano

piše: Jože Rovšek

Koroški politiki kažejo s prstom na ločeno šolstvo na Primorskem. Toda tam je drugače: Narodno mešano ozemlje je povsod tam, kjer živita ali sta živela oba avtohtona naroda. Število ni pomembno.

- Vsi učenci se obvezno učijo obeh jezikov. Začne se že v vrtcu, zaključni na v višji šoli.
- V program vključujejo tudi strokovni jezik.
- Učitelji in ravnatelji v „italijanskih“ šolah so italijanske narodnosti.
- Učni načrti so prilagojeni kulturnim, zgodovinskim in geografskim posebnostim narodnosti.
- Ločene šole imajo, ker sami tako hočejo... itd, itd.

Pravica staršev

Tudi starši imajo pravice, vendar ne siromašiti raven znanja svojih otrok. Imajo pravico, da prijavi svojega otroka v šolo z drugačnim učnim jezikom, česar se tudi poslužujejo. Kar 30% učencev v italijanskih šolah je slovenske narodnosti. V Dekanih, kjer je narodno čisto slovensko področje, so starši zahtevali pouk italijan-

skega jezika in uvedli so ga. Pravica staršev torej s pozitivnim predznakom.

Prof. Silvo Fatur: „Na narodnostno mešanem področju moramo izhajati iz perspektive skupne zgodovine, sedanosti in usmerjeni moramo biti v skupno prihodnost. Ta pa ni odvisna samo od manj številčne narodne skupnosti, temveč predvsem od številčno močnejše. Spoznali smo, da

se mora odpirati večina. Problematika narodnosti je tudi problem večine. Temu pravimo podružljanje. Posebno tako maloštevilni narodnosti, kot je naša italijanska, moramo priti naproti. Sama je prešibka, preveč razsejana, ima premalo kadrov. Ugodna družbeno klima pri nas pa ne pomeni samo šolstvo. Našteti moramo še druge elemente, ki jo ustvarjajo: Radio Koper/Capodistria s celodnevним programom v italijanskem jeziku, TV Koper/Capodistria v italijanskem jeziku, dvojezični napisi v celotnem javnem življenju, vključevanje pripadnikov v družbenopolitične organe in enakopravnost pri voljenih in imenovanih funkcijah, popolna soglasnost njihove Zveze/Unione v vseh zadevah s področja narodnosti.“

Da ne bi ostali pri teoretiziranju, sem želel videti eno izmed šol. S svetovalcem Cobaltijem (zavednim Italijanom) sva obiskala osnovno in srednjo šolo v Piranu. Obe sta v isti stavbi, v eni izmed ozkih ulic Pirana. Prostorska stiska jim narekuje, da se borijo za izgradnjo nove. Srednja naj bi se izselila.

Prijazna ravnateljica Daniela Paliaga-Jankovič mi je pripovedovala predvsem o učencih, o družinju slovensko in italijansko govorečih in o vzrokih, zakaj se tu šolajo tudi Neitalijani. Na hodnikih sem slišal samo italijansko. Tudi moje popolno neznanje jezika jih od tega ni odvrnilo. Tak red imajo: v italijanski šoli se govori italijansko. Ravnateljica: „Na šoli govorimo italijansko, in prav nič se ne bojim, da bi kdo pozabil slovensko. Celotno Neita-

lijanov to zahtevam. Manjšina (rekla je narodna skupnost) mora biti v svojih zahtevah dosledna, včasih tudi rigorozna. Še tako je nevarnost, da kljub zagotovljenim pravicam zaspi.“

Da pa njene besede niso samo fraze, sem doživel popoldne pri njej doma, ko je s sinom Lucom govorila samo italijansko, z možem srbohrvatsko, z menoj pa slovensko. Sin pa je govoril kar vse tri jezike enakovredno. „Na šolo sprejemamo tudi Slovence, kajti prepričani smo, da bodo ti še v večji meri razumeli prednosti mešanega prebivalstva, našega jezika in kulture. Vse, kar počnemo, ne delamo samo za našo narodno skupnost, pač pa za skupno dobro vseh na obali.“

Naj omenim še ravnateljica osnovne šole. Luciano Monika je vodja pedagoške komisije Zveze Italijanov, zato mi je lahko posredoval celotne podatke šolanja njihove skupnosti. Opravičil se je, ker slovensko ne govori tekoče, najbrž govori malo, saj se v svojem jeziku lahko povsod pogovori.

„Koroški model po zgledu primorskega“

Pa še mi malo primerjajmo. Ob tem se nam kar sam vsili Primorski podoben model ločene šole na Koroškem. Samo v nekaj osnovnih točkah:

Kako daleč sega narodnostno mešano ozemlje in kje živi ali je živelo avtohtono prebivalstvo nam še danes pričajo ledinska imena krajev, dolin, gora, primikov itd, ki jih tudi zavestno germaniziranje ni moglo povsem zakriti.

V najmanjšem obsegu pa lahko trdimo za področje od koder so leta 1942 pobirali slovenske izseljence.

Na vsem tem ozemlju bi morali stati dvojezični krajevni napisi, kažipoti, napisi na javnih zgradbah itd. V vseh organih upravljanja bi morali biti obvezno zastopani sodeželani slovenske narodnosti. Za to bi morali skrbeti politiki večinskega naroda. Na vsem omenjenem področju bi se morali vsi učiti tako slovensko kot nemško. Slovenci na Koroškem bi morali imeti tudi svoje srednje šole, najmanj v vsakem okrajnem glavnem mestu od Šmohorja do Volšperka. Učni načrti bi morali biti prilagojeni. Vsi učenci na vseh nivojih bi morali poznati zgodovino Karantanije, pa tudi antifašističnega boja. Stranke bi morale med seboj tekmovati, katera bo več storila za razvoj slovenske narodnosti, kdo bo pridobil več učencev za slovensko šolo. Kvalitetno znanje obeh jezikov bi moralo biti predpogoj za vse javne službe. Imeti bi morali slovenski Radio Celovec in regionalno televizijo v slovenskem jeziku. O vseh teh zadevah pa bi morali soodločati s pravico veta.

Dokler pa je na Koroškem vse to postavljeno na glavo, pa je vsako primerjanje v svojem bistvu žalitev tudi italijanske narodnosti na Primorskem.

P.S. Prof. Cobalti mi je ob slovesu zagotovil, da bi rade volje sprejel na delovni obisk inšpektorja Wiegeleta in še koga iz Koroške pedagoške komisije.

(konec)

RADIO-TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

Petek, 27. 3.: 9.00 Poročila – 9.05 Živalski raji – 9.30 Ruščina – 10.00 Šolska oddaja – 10.30 Gypsy, ameriški film – 12.00 Notranjepolitični report – 13.00 Poročila – 13.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, skupina B, Avstrija – Francija – 16.30 Am, dam, des – 17.05 Risanka – 17.30 Prigodbe zlate – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Stari – 21.15 Modna revija – 21.25 V najboljši družbi – 22.10 Berlin Alexanderplatz – 23.10 Sedem žensk – sedem grehov – 1.00 Poročila.

Sobota, 28. 3.: 9.00 Poročila – 9.05 Angleščina – 9.35 Francoščina – 10.05 Ruščina – 10.35 Shalom Pharao, nemški film – 12.00 Jour fixe – 13.00 Poročila – 14.30 Nanette, nemški film – 16.00 Risanka – 16.25 Skrivnostno življenje v morju – 17.05 Otroška vprašanja – 17.30 Mali vampir – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Tedenski pregled sporeda – 18.25 Veselo v soboto – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Šport – 20.15 Eden bo zmagal – 22.05 Dunajski večer – 23.05 Šest tednov z Mozartom in Meislom – 23.50 Poročila.

Nedelja, 29. 3.: 9.00 Poročila – 9.05 Sto mojstrov – 9.15 Katoliška maša iz Železnega – 10.00 Orientacije – 10.30 Film iz Centralne Afrike – 11.00 Pogovor z novinarji – 14.40 Dekliška leta Laure, avstralski film – 16.20 Biblija – za otroke – 16.25 Otroška oddaja – 16.50 Nadaljevanja ne bo – 17.35 Helmi – prometna vzgoja za otroke – 17.40 Seniorski klub – 18.30 Mi, družinska oddaja – 18.50 Loto – zrebanje – 19.00 Slike iz Avstrije – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Hair, ameriški musical – 22.10 Kam z indijskimi sloni? – 22.50 Nočni studio – 23.55 Poročila.

Ponedeljek, 30. 3.: 9.00 Poročila – 9.05 Živalski raji – 9.30 Kuharsko omizje – 10.00 Šolska oddaja – Mleko in mlečni izdelki – 10.15 Krvi nimamo neomejeno – 10.30 Nanette, nemški film – 12.00 Poročila iz parlamenta – 13.00 Poročila – 16.30 Am, dam, des – 17.05 Risanka – 17.30 Na pomoč, mi odrasčamo – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Šport – 21.15 Miami Vice, kriminalka – 22.00 Tedaj – 22.05 Priznanje – dokumentacija – 23.05 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, skupina B: Avstrija Nizozemska – 23.55 Poročila.

Torek, 31. 3.: 9.00 Poročila – 9.05 Živalski raji – 9.30 Angleščina – 10.00 Šolska oddaja: Teh-

nike likovne umetnosti – 10.15 Šolska oddaja: Sofoklejeva Antigona – 10.30 Pater Brown se ne pusti prevarati – 12.10 Ponedeljkov šport (ponovitev) – 13.00 Poročila – 16.30 Am, dam, des – 17.05 Čebelica Maja – 17.30 Sala mora biti – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Avstrija v sliki – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 OSCAR 1987 – 21.55 V najboljši družbi – 22.40 Galerija – 23.10 Na cestah San Francisca – 23.55 Poročila.

Sreda, 1. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Živalski raji – 9.30 Francoščina – 10.00 Šolska oddaja: Ferdinand Raimund – Kmet kot milijonar – 10.15 Šolska oddaja: tiskana občila – 10.30 Naša mala farma – 11.20 Park Exbury – 12.05 Zgodovina preprostega človeka – 13.05 Poročila – 16.30 Lutkovna igra – 17.05 Perrine, risanka – 17.30 Obalni piloti – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Oscar, ameriški film – 22.10 Mene bi morali videti – 0.15 Poročila.

Četrtek, 2. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Živalski raji – 9.30 Dežela in ljudje – 10.00 Šolska oddaja: Dela na vrtu – 10.15 Šolska oddaja: Prizadeti med nami – 10.30 Oscar, ameriški film – 12.25 Seniorski klub – 13.10 Poročila – 16.30 Am, dam, des – 17.05 Risanka – 17.15 Sedem svetovnih čudes – 17.30 Black Beauty – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Kaj bi bilo, če... – 21.15 Na cestah San Francisca – 22.35 1-2-x in šport – 0.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

Petek, 27. 3.: 15.15 Iz parlamenta – 16.30 Hotel – 17.15 Srečanje z živalmi in človekom – 18.00 Tedenski obzornik – 18.30 Kung Fu – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Dežela gora – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.45 Šport – 22.15 Morilski pajki, ameriški film – 23.45 Chicago 1930 – 0.30 Poročila.

Sobota, 28. 3.: 14.45 Tedenski pregled sporeda – 15.10 Sprehod po Hellbrunn – 15.55 Tedaj – 16.00 Poročila iz parlamenta – 17.00 Ljuba družina – 17.45 Živali iščejo dom – 18.00 Pan-optikum – 18.25 Nogomet – 19.00 Za prijatelja filma – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Novo v znanosti – 20.15 Spomladanska simfonija – 22.00 Šport – 22.35 Smrtni poljub, ameriški film – 0.10 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA VSAK DAN OD 18.10 - 19.00

Petek, 27. 3.: Domača in ledinska imena (dr. A. Feinig)
Sobota, 28. 3.: Duhovni nagovor (žpk. D. Česen)
„Od pesmi do pesmi – od srca do srca“
Nedelja, 29. 3.: Za našo vas
Ponedeljek, 30. 3.: Uspešnica meseca: Posnetek javne prireditve na Radišah
Torek, 31. 3.: Halo, partnerji!

Nedelja, 29. 3.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.30 Happy Ever After, ameriški film – 10.55 Takrat – 11.00 ORF-koncert v stereo – 15.00 Športni popoldan – 16.55 Ljubite klasiko? – 17.40 Mladinski program – 18.30 Brez nagobčnika – 19.25 Akcija Otroške pomoči – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Zadeva za ljudskega odveta – 20.15 Kraj zločina – 21.40 Takrat – 21.55 Dinastija – 22.40 Kandidati „OSCARJA“ 1987 – 23.05 Šport – 0.05 Poročila.

Ponedeljek, 30. 3.: 17.25 Tedaj – 17.30 Kemija – 18.00 Lindenstraße – 18.30 Kung Fu – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Mozart in Meisel – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.45 Šiling – 22.05 Tako sva se ljubila, italijanski film – 0.05 Poročila.

Torek, 31. 3.: 16.55 Tedaj – 17.00 Šolska oddaja – 17.15 Šolska oddaja – 17.30 Orientacije – 18.00 Policijska postaja – 18.30 Kung Fu – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Zveneca Avstrija – 21.15 Čas v sliki – 21.37 Kulturne vesti – 21.55 Cafe Central – nato poročila.

Sreda, 1. 4.: 16.55 Tedaj – 17.00 Naše okolje – 17.30 Dežela in ljudje – 18.00 Živali na severu – 18.30 Kung Fu – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Šport – 22.00 Čas v sliki – 22.20 Kulturne vesti – 22.30 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, skupina B: Avstrija – Norveška – 0.00 Poročila.

Četrtek, 2. 4.: 17.25 Takrat – 17.30 Srečanje za računalnikom – 18.00 Avstrijska kuhinja – 18.30 Kung Fu – 19.30 Čas v sliki – Notranjepolitični report – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.50 Klub 2 – nato poročila.

LJUBLJANA

Petek, 27. 3.: 10.00 Tednik – 11.00 Po sledeh napredka – 11.40 G. Torrente Ballester: Sonce in senca – 15.25-00.35 Teletekst – 15.40 Tednik – 16.40 Po sledeh napredka – 17.20 Poročila – 17.25 Makedonske ljudske – 17.50 Fračji dol – 18.15 Ustavrajno gospodarstvo – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Titovo Velenje: Štafeta mladosti – 21.10 E. Anhalt: Peter Veliki – 21.55 Po sledovih Slovencev v svetu – 22.40 Dnevnik – 22.55 Čisto na dnu, nemški dokumentarni film.

Sobota, 28. 3.: 7.45 In 14.15-23.45 Teletekst RTV Ljubljana – 8.00 Poročila – 8.05 Radovedni taček – 8.20 Pamet je boljša kot žamet – 8.25 J.

Ribičič: Nana, mala opica – 8.40 Makedonske ljudske – 9.05 Periskop – 14.30 Strašilo, sovjetski film – 16.30 Zdravilne vode: Topoliščica – 17.00 DP v košarki (m) – 2. kolo končnice – 18.25 Da ne bi bolelo – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Knjiga – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 19.50 Zrcalo tedna – 20.20 Košnikova gostilna – 21.50 Propagandna oddaja – 22.00 Dnevnik – 22.15 Avtobusna postaja, ameriški film.

Nedelja, 29. 3.: 9.40-13.05 in 13.55-22.55 Teletekst RTV Ljubljana – 9.55 Poročila – 10.00 Otroška matineja: Živ žav – 10.55 Lutke in lutki – 11.00 Fračji dol, ponovitev 7. dela ameriške nadaljevanke – 11.25 Piknik v Rogaški Slatini, 2. oddaja – 12.00 Kmetijska oddaja – 13.00 Poročila – 14.10 Malu, 9. del brazilske nadaljevanke – 14.55 Poročila – 15.00 Poznate Jugoslavijo? – kviz (ožja Srbija) – 16.30 Prislunhimo tišini, oddaja za slušno prizadete – 17.10 Prekleti, francoski film – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Kino, Turistični nagelj – Neža – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 M. Krleža-I.Štovičič: Potovanje v Vučjak – 21.10 Televizija zvezd, aktualno dokumentarna oddaja – 22.05 Športni pregled – 22.50 Poročila.

Ponedeljek, 30. 3.: 10.00 TV mozaik: Zrcalo tedna – 10.20 Matineja: Deset, ameriški film – 16.40-00.25 Teletekst RTV Ljubljana – 16.55 TV mozaik – ponovitev, Zrcalo tedna – 17.15 Poročila – 17.20 Radovedni taček, 5. oddaja „Balon“ – 17.35 Pamet je boljša kot žamet – 17.40 Makedonske ljudske – 18.15 Republiška revija MPZ Zagorje, 8. oddaja – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 P. Scott: Dragulj v kroni – 21.05 Aktualno: Trgovci brez novcev – 21.45 Človek in glasba: Liszt v Weimarju – 22.40 Dnevnik – 22.55 Retrospektiva jugoslovske televizije, 1. oddaja – Servisna postaja.

Torek, 31. 3.: 10.00 Šolska TV – vesolje: Življenje zvezd – 11.00 Jezikovni utrinki – 11.00 Tuji jezik: Angleščina IV – 11.35 Francoščina IV – 16.05-22.30 Teletekst – 16.20 TV mozaik – Šolska TV – ponovitev – 17.25 Poročila – 17.30 Miti in legende – Iz nove zaveze – 17.45 Tedenski zabavnik – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 B. Kreft: Velika puntarija, uprizoritev slovenskega gledališča „SAMORASTNIKI“ iz Šentprimoža v Podjuni – 22.15 Dnevnik.

Sreda, 14. 3.: 10.00 TV mozaik: Integrali – 10.40 Matineja: B. Kreft: Velika puntarija, ponovitev – 16.30-22.55 Teletekst – 16.45 Mozaik – ponovitev – 17.25 Poročila – 17.30 L. Suhodolčan: Primožev dnevnik – 18.15 Skrivnosti morja – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Film tedna: Ciklus kanadskega filma: Enakonočje – 21.35 Portret: Lado Jozak – 22.10 Dnevnik – 22.25 Videogodba – ponovitev.

Četrtek, 2. 4.: 10.00 TV Mozaik: Šolska TV – kaj je film: Filmska montaža – Slovenski kratki film – 11.00 Matineja: Tudi konje ustreljijo, mar ne?, ameriški film – 16.20-23.00 Teletekst – 16.35 TV Mozaik: Šolska TV – ponovitev – 17.35 Poročila – 17.40 Spored za otroke: ZBIS – E. Peroci: Očala tete Bajavaje – 17.55 Bilo je... Hans Christian Andersen – 18.25 Zelena straža – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.05 Tednik – 21.15 G. Torrente Ballester: Sonce in senca – 22.10 TV Dnevnik – 22.30 Mir in razorožitev: Urnik malega planeta (Egipt), 17. del dokumentarne serije OZN.

Slovenska študijska knjižnica priporoča

Knjižno zbirko „Veliki možje“

JONES M. & J. CHILTON:
Louis Armstrong: kralj jazza
Maribor: Obzorja 248 str., ilustr.
(Veliki možje: 27)

PIDOLL C.:
Beethoven: srečanje z umetnikom in človekom
Maribor: Obzorja – 153 str., ilustr.

HOFFMANN B. & H. DUKAS:
Albert Einstein: ustvarjalec in upornik
Maribor: Obzorja – 245 str., ilustr.

LUDWIG E.:
Freud: brez čarovne maske
Maribor: Obzorja – 197 str., ilustr.

HOTCHNER A. E.:
Ernest Hemingway: spomini na prijatelja
Maribor: Obzorja – 304 str., ilustr.

STRUBE W.:
Nikolaj Kopernik: kanonik in astronom
Maribor: Obzorja – 369 str., ilustr.

MEHRING F.:
Karl Marx: zgodovina njegovega življenja
Lj.: Državna založba Slovenije – 689 str., ilustr.

WALDEMAR C.:
Paganini: med slavo in ljubeznijo
Maribor: Obzorja – 269 str., ilustr.

MENS J.:
Rembrandt: lepota in beda življenja
Maribor: Obzorja – 328 str., ilustr.

SŠK ima svoje prostore v Mladinskem domu, Mikschallee 4, Knjižnica dobiva od leta 1974-75 ves obvezni izvod SR Slovenije. Poleg tega zbiramo tudi tako imenovano avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam in poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi VAS nekatere zanimale.

Knjižnica posluje:
v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure
v sredo, četrtek in petek od 8. do 16. ure

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA

SLOVENSKI VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza Slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straße 16.
Uredništvo in uprava: 9020 Celovec, Tarviser Straße 16
Telefon (0 42 22) 51 43 00-30/31/32/33
Teleks 42 20 86 sndk a
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. l. Drava, Celovec - Borovlje.
Zastopstvo za Jugoslavijo: ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana.

Svetovni prvak je igral v Celovcu: Jugoslovani pokazali vrhunski rokomet

V ponedeljek zvečer je svetovni prvak in olimpijski zmagovalc v rokometu, „plava“ ekipa Jugoslavije gostovala v vetrinjski dvorani. Nasprotnik jugoslovanske reprezentance je bilo moštvo Avstrije, ki je gladko podleglo s 16:27 (8:13). Toda rezultat igre nikakor ni tako pomemben, saj je kvalitativna razlika med tema moštvoma vse preveč očitna: Jugoslavija je v samem vrhu svetovnega rokometu, Avstrija pa igra v najnižji skupini. Iz tega vidika gledano je avstrijsko moštvo celo presenetilo, kar je med drugimi potrdil tudi Jožef Holpert v kratkem razgovoru: „Nismo pričakovali, da so se Avstrijci toliko popravili. Predvsem nekaj mladih je odlično zaigralo. Jasno pa je, da v tako kratkem času ne morejo nadoknaditi vsega, tako da smo igro kljub temu brez težav zmagali.“

In še kako jasno: Jugoslovani so prikazali vse lepote igre, kar dva ali trije igralci so bili hkrati v zraku in si podajali žogo, vse do uspešnega zaključka. To, kar je pokazal najboljši vratar sveta Mirko Bašič, je presenetilo tako avstrijske igralce, kot tudi številno publiko v dvorani. Skratka: nastop svetovnega prvaka je bil edinstveni rokometni užitek, in vsakomur, ki tekmi ni prisostvoval, je lahko žal, da ni videl sedem „svetovnih prvakov“ ter ostalih vrhunskih igralcev jugoslovanske reprezentance.

Zadnja vest: Pri ASKO-prvenstvu v smučanju sta Tatjana Zablatnik in Dunja Jamnig osvojili v svojih skupinah naslov koroških prvakinj. Smolo je imel Danijel Užnik, ki je na mehkem snegu vozil preveč agresivno in tako letos prvič podlegel. Izvrstne rezultate pa so dosegli tudi ostali tekmovalci in tekmovalke Sportnega društva Sentjanž. Še boljše pa so se odrezali pri deželni prvenstvu JG dan navrh: Danijel Užnik in Tatjana Zablatnik sta tam postala prvaka. Na tekmi v Podnu pa je v soboto pri solarjih I zmagal Tomi Parl.

Športni termini

Biljard – Biljard – Biljard – Biljard – Biljard

27. 3. Koroški pokal, 1. kolo Mladinski dom, 19.30

Namizni tenis – Namizni tenis – Namizni tenis

27. 3. DSG Selez/Zell II – Gurnitz II Farni dom, 19.30
27. 3. TTSV Straßburg – ZSM Skocijan Straßburg, 19.00
27. 3. DSG Selez/Zell I – Gurnitz I Farni dom, 19.30
28. 3. SSK Obir – ODK Klagenfurt Glavna šola, 19.00
2. 4. LKH Klagenfurt – NTK Celovec Bolnica Celovec, 19.00

Nogomet – Nogomet – Nogomet – Nogomet

28. 3. Slovenski atletski klub – LASK ASV-igrišče, 15.30

Šah: Je vlak v podligo že odpeljal?

Komaj, komaj so slovenski šahisti preteklo soboto premagali ESV Šentvid. Šele zadnja partija je odločila o zmagi in porazu. Pri stanju 3,5:3,5 je Gorazd Živkovič, sam že v hudi časovni stiski, spravil nasprotnika z žrtvijo v tako zadrego, da so temu odpovedali živci in je v 42. potezi padla njegova zastavica! SG Wolfsberg je premagal lokalnega tekmeča WAC-a s 5,5:2,5 in vodi zdaj z 2,5 točke prednosti.

V taboru Cartranžanov razpoložene po pičli zmagi seveda ni najboljše. Medtem, ko se eni sicer veselijo drugega mesta in naslova viceprvaka, ki ga Cartransu I ne morejo več vzeti, so drugi že resignirali. Zadnje upanje SŠZ je, da se letos zgodi isto kot lani: v zadnjem kolu je za 2,5 točke vodeči SCA zgubil in slovensko moštvo je s tesno zmago osvojilo naslov prvaka v drugem razredu...

SŠZ Cartrans I – ESV Šentvid II 4,5:3,5
Gallob – Rimondi remi, Franci Rulitz – Schwejger remi, Živkovič – Kropf 1:0, Ferm – Wenghofer 1:0, Kolter – Pichlmaier remi, Amrusch – Hofer 0:1, Herbert Rulitz – Konrad 1:0, Lukan – Fritz 0:1.

SK Wöllnitz I – SSK „Obir“ 13,5:4,5
A. Pierzl – Polanšek 0:1, P. Pierzl – Jammer 1:0, Hirjovatič – Straßer 0:1, B. Kalles – Stofier remi, Edlacher – Johann Wolte 0:1, Lanner – Christian Wolte 1:0, Schneider – Hanscho 0:1, K. Kalles – Harald Wolte 1:0.

SŠZ Posojilnica Celovec II – PSV Althofen II 1,5:6,5
Laußegger – Stingl 0:1, Waldhauser – Blaschitz 0:1, Reichmann – Poxleitner 0:1, Mirko Wieser (!) – Glatz remi, Hedenik – Slamanig remi, Gasser – Rumpold 0:1, Ogris-Martić – Schifflbauer 0:1, Boštjančič – Loidl remi.

Biljard: Nepričakovan poraz

V prvem kolu biljard-prvenstva je 1. slovenski biljard klub v Althofnu premagal svojega tekmeča s 3:1, tako, da je v povratnem kolu pričakovati spet zmago. Toda tokrat je nasprotnik rezultat obrnil v svojo prid, saj je dosegel pri 1. SBK le Gusti Serajnik 3 zmage, Marko Krištof pa eno. Zdaj upa 1. SBK na koroški pokal, kjer hoče priti vsaj v drugo kolo. Najboljši igralec 1. SBK Gusti Serajnik pa se bo to soboto udeležil tudi še glavnega kola igre 14/1, kjer gre za vstop v finale najboljših igralcev v tej igri.

Nazaj k prvenstvu: Kaže da so igralci že resignirali, saj jim vstop v razred višje ni več možen. Druga plat pa je, da na Blatu, kjer je največ igralcev doma, še nimajo mize za treninge. Zato pa potrebuje klub 50.000 šilingov in naproša za prispevke na konto pri Zvezi-Bank Celovec, številka 32474.

V soboto vsi na pokalno tekmo: SAK igra proti LASKu!

Se še spominjate? 25. julija 1986 je Slovenski atletski klub v prvem kolu tekmovanja za avstrijski nogometni pokal sprejel na svojem igrišču moštvo iz Mostiča in zmagal s 3:0 (2:0). Pred 450 gledalci SAK ni imel težav in je zanesljivo zmagal. Gole za SAK so dali Pihorner, Wölbl in Velik.

Tako je bil SAK v drugem kolu. Tam pa je bil nasprotnik že močnejši, saj igra Vöcklamarkt v drugi zvezni ligi. Toda tudi dobrih rezultatov Vöcklamarkta (tedaj med vodečimi v drugi ligi) se igralci Slovenskega atletskega kluba niso ustrašili in nasprotnika 19. avgusta po izredno borbeni igri „namahali“ z 2:0 (1:0). Strelca golov sta bila Pihorner in Lesjak. S to zmago je dosegel Slovenski atletski klub do danes svoj največji uspeh.

Žreb pa mu je za tretje kolo določil prominentnega in močnega nasprotnika: moštvo iz Linza LASK, ki se uveljavlja v samem vrhu avstrijskega nogometa in ki je že večkrat sodelovalo v tekmovanjih za evropski pokal UEFA. Ta pokalna tekma bo to soboto ob 15.30 uri na igrišču v Anapihlu – program se začne že ob 14. uri. Kaj sodijo igralci SAK o tekmi nam je v kratkem razgovoru povedal kapetan SAK Marjan Velik.

Kako je bil podvig v tretje kolo sploh mogoč?

Že lani v prvenstvu smo dokazali, da smo dobro moštvo, da doma – predvsem pa na tujem – dobro igramo ter da nas naš trener taktično vedno dobro pripravi. Tekma z Mostičem sicer ni bila pravo merilo, bila pa je zelo važna, saj je bila to prva igra v novi sezoni, po kateri smo tudi vedeli, kako smo pripravljeni, kako so se novi igralci živeli v moštvo. Proti Vöcklamarktu pa smo dobro igrali. Kljub temu pa tudi te zmage ne velja precenjevati, saj je Vöcklamarkt od tedaj dalje tudi v prvenstvu zgubil nekaj tekem. Vseeno pa smo veseli nad uspehom, saj je bil Vöcklamarkt tedaj na lestvici še zelo dobro uvrščen.

Kaj pa pravite zdaj o žrebu: o LASKu?

Prominentnega nasprotnika smo bili zelo veseli. V njegovih vrstah igrajo zelo dobri nogometaši, tudi člani avstrijske reprezentance, ima dva močna legionarja, ... pa tudi njihov trener je zelo izkušen. Kar pa je bistveno – in to je za nas negativno: pri LASK-u igra tudi Korošec Rabitsch, ki naše moštvo dobro pozna. Zato mislim, da nas LASK ne bo podcenjeval.

Kaj menijo igralci SAK o tekmi z LASK-om

Pokalna srečanja imajo svoje zakonitosti: že dostikrat so se zgodila presenečenja, že dostikrat je zmagala ekipa, ki igra razred ali dva nižje. Te „bilke“ se tudi oprijemamo. Realistično gledano pa vemo, da je to naša prva res velika preizkušnja, ob kateri vemo, da bo javnost pozorna na izid le-te. Za nas to pomeni, da se bomo potrudili kot še nikoli, da bo vsak vložil najmanj 150 odstotkov svojih sposobnosti. Menimo tudi, da imamo izglede, če bomo prestali prvih 20 do 25 minut brez protizadetka; potem pa bo odločilno, ali bo naša kondicija še

zdržala... Tedaj je možno tudi presenečenje.

Kaj pa realistično pričakovanje glede na izid tekme?

Vsak poraz z dvema goloma razlike bi bil že uspeh; kot pa sem že rekel, upamo na podaljšek.

Pa osebne predstave, osebni cilj?
Hočem dokazati, da se celovška Austria ni le naključno potegovala

Kapetan SAK Marjan Velik

zame. Zame bo tekma torej merilo: spoznati hočem, ali je v moji starosti še mogoče doseči tak cilj, ali pa sem to možnost že zamudil.

Vsi pa smo se dobro pripravili, 15 igralcev že nestrpno čaka na nastop, predvsem pa si prizadeva še Mladen Jovičević, ki v pokalu sme igrati, saj sta tam dovoljena dva legionarja. Vsekakor pa bomo v tej tekmi potrebovali še dvanajstega moža: zato naprošamo naše prijatelje, da se v čim večjem številu odzovejo našemu vabilu in nam krepijo hrbet v tej vsekakor važni tekmi!

In kaj meni trener Lojze Jagodič? „Z LASK-om imam še odpr račun. Ko sem bil še pri Spittalu, smo le tesno izpadli v pokalni tekmi s tem nasprotnikom. In prav v pokalnih tekmah veljajo drugi zakoni. Zato sem optimist: tudi SAK lahko zapusti igrišče kot zmagovalc!“

Peticija narodnih manjšin v Avstriji KVSE

2

V spoznanju, da Sklepna listina Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi narodnim manjšinam na eni strani nalaga in priznava posebne naloge na področju kulture in izobraževanja, po drugi strani pa jim priznava tudi legitimne pravice in interese, predvsem kar se tiče dejanskega uživanja človekovih pravic in temeljnih svobod, ter v prepričanju, da je uresničitev načel Sklepne listine osrednjega pomena za narodne manjšine, kjerkoli živijo, da bi se lahko uspešno in svobodno razvijale in tako tvorile v prid popuščanju napetosti in miru trden most povezave in prijateljstva med narodi in državami, si podpisane narodne skupnosti v Avstriji v zvezi z dejstvom, da njihova življenjska vprašanja niso urejena oz. niso zadovoljivo urejena, delegacijam petinidesetih držav udeleženk dunajskega srečanja Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi dovoljujejo predati naslednjo

PETICIJO:

Slovenska narodna skupnost na Koroškem in hrvaška narodna skupnost na Gradiščanskem sta že februarja 1978 naslovili peticijo na nadaljevalno konferenco KVSE v Beogradu in v njej razložili svoj zaskrbljujoč položaj. Zato tu ne bomo ponavljali opisa splošnega položaja obeh narodnih skupnosti; žal pa je treba povedati, da se medtem položaj slovenske manjšine na Koroškem in položaj hrvaške manjšine na Gradiščanskem ni izboljšal, ampak poslabšal.

a) Položaj slovenske narodne skupnosti

Slovenski narodni skupnosti na Koroškem grozi v zadnjem

času predvsem na šolskem področju ponovno poslabšanje, ki jo zadeva v živo in ji komaj pušča možnost za preživetje.

V skladu s 7. členom Avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955 imata slovenska manjšina na Koroškem in Štajerskem ter hrvaška manjšina na Gradiščanskem pravico do osnovnega pouka v slovenskem oz. hrvaškem jeziku. Koroški Slovenci in ustanovne stranke Druge republike so se l. 1945 odločili za dvojezični pouk v skupni ljudski šoli brez ozira na narodno pripadnost učencev. Dvojezična šola se je obnesla in avstrijska delegacija jo je pri pogajanjih za Državno pogodbo po drugi svetovni vojni predstavljala kot zgledno šolsko ureditev, ki koristi mirnemu sožitju in razumevanju med narodnima skupnostima. Ta oblika pouka je bila leta 1958 omejena na tiste otroke, ki jih osebe, ki imajo pravico odločati o njihovi vzgoji, izrecno prijavijo. Takšen pouk ima torej na Koroškem že desetletja dolgo tradicijo. Zdaj poskušajo nemškonalistični krogi, ki so združeni predvsem v KHD, odpraviti ureditev dvojezičnega manjšinskega šolstva iz leta 1959. Ta diskriminacijska zahteva je dejansko napad na pravice slovenske narodne skupnosti s ciljem segregacije nemško in slovensko govorečih otrok v šoli in splošno v vzgoji in izobraževanju. V sebi skriva nevarnost politike ločevanja, ki bi zajela tudi druga področja slovenske manjšine. Dejavnosti s to tendenco imajo namen vzeti slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in manjšinske pravice, zato bi jih bilo treba v smislu 5. odstavka 7. člena Avstrijske državne pogodbe prepovedati.

Zaradi tega nemškonalističnega pritiska je pedagoška komisija, ki so jo imenovala tri v koroškem deželni zboru

zastopane stranke, izdelala šolski model, ki se v glavnem uklanja zahtevam nemškonalističnih krogov in predstavlja ločevalni model.

Že dosedanja ureditev, še manj pa zdaj predlagana, nikakor ne ustreza določilom 7. člena Avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955 in tako tudi ne predstavlja „izpolnjevanja mednarodnopravnih obveznosti v dobri veri“. Uresničitev novega šolskega modela in odprava skupne vzgoje nemško in slovensko govorečih otrok bi za dolgo časa resno ogrozila solidarnost in mirno sožitje na Koroškem, in vprašanje je, ali bi bila solidarnost in mirno sožitje sploh še kdaj mogoča. Novi šolski model bi manjšino še posebej prizadel, ker je družbeno podrejena skupina, in otežkočil bi njeno enakopravno integracijo v družbeni razvoj. Predvsem pa bi slovenska manjšina na Koroškem v takih razmerah le težko mogla izpolniti tisto, kar od manjšin pričakuje Sklepna listina KVSE na različnih področjih kulture in izobraževanja.

Slovenska manjšina na Koroškem vidi v omenjenih poskusih spreminjanja manjšinskega šolstva namero, da bi z ločitvijo in izolacijo učencev celotno narodno skupnost potisnili v geto. V tej zvezi smatra, da je zahteva, da smejo v bodoče samo nemško govoreči učitelji poučevati nemško govoreče otroke, izzivalno kršenje človekovih pravic ter duha in načel Sklepne listine KVSE. To pa predvsem zato, ker tudi druga določila 7. člena Avstrijske državne pogodbe z dne 15. maja 1955 s sedaj veljavno zakonsko ureditvijo nikakor niso bila izpolnjena „v dobri veri“.

(se nadaljuje)